

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 19 febr. 1892, kl. 6 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

(2:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Bikets ekonomiska kartverk.

1:o) Kongl. Maj:t har i den till Riksdagen den 16 nästlidne januari aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att Riksdagen måtte, utöfver det å riksstatens sjette hufvudtitel för rikets ekonomiska kartverk uppförda ordinarie anslag, 6,000 kronor, under samma hufvudtitel på extra stat för år 1893 anvisa till de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län och de delar af Vesterbottens län, som vore belägna ofvan odlingsgränsen eller inginge i kartblad, tillhörande den under utgifning varande kartan öfver förstnämnda län, 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifva, att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen finge användas äfven till bestridande af utgifter för det topografiska kartverket.

Af det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 13 nästlidne januari inhämtas, att chefen för civildepartementet vid föredragning af detta ärende erinrat, att derest Riks-

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 4 Saml. 1 Afd. 5 Häft. (N:o 7).

1

*Ang. anslag
till rikets
ekonomiska
kartverk.
[1.]*

dagen bifölle den framställning, Kongl. Maj:t förut samma dag på föredragning af chefen för landtförsvarsdepartementet beslutat till Riksdagen aflåta om förhöjning till 90,000 kronor af det årliga anslaget till det topografiska kartverket, det icke vidare komme att blifva behöfligt att för de topografiska kartarbetena anlita besparingar å de ekonomiska kartverkens anslag. Skulle åter Kongl. Maj:ts berörda framställning icke komma att af Riksdagen bifallas, vore det medgifvande i afseende å besparingarnas användande, som hittills af Riksdagen lemnats, fortfarande erforderligt, och vid sådant förhållande borde Kongl. Maj:t, enligt departementschefens åsigt, äfven i statsverkspropositionen för år 1893 af Riksdagen äska ett dylikt medgifvande.

Då Kongl. Maj:ts omförmälda förslag om anslag till topografiska kartverket ännu icke är af Riksdagen pröfvadt, och utskottet anser nu förevarande fråga icke böra till afgörande företagas, förrän beslut i den sistnämnda blifvit fattadt, kommer utskottet, sedan anslaget till det topografiska kartverket blifvit af Riksdagen bestämdt, att angående det ifrågavarande anslaget till rikets ekonomiska kartverk afgifva det utlåtande, hvartill förhållandena må befinnas föranleda; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

Landsstaterna i länen.

Ang. ifrågasatt ålders-tillägg åt härads-skrifvaren J. W. Melén.

2:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 30) har herr *E. Fredholm* i Saleby föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta om utanordnande af ålderstillägg för härads-skrifvaren i Skara fögderi *Israel Walter Melén*, att utgå med 500 kronor årligen från den 1 januari 1892 och allt framgent, så länge han innehade nämnda befattning.

Vid 1888 års riksdag förehade utskottet till behandling ett af samme motionär väckt förslag om beredande af ålderstillägg åt härads-skrifvaren *Melén* med enahanda belopp, som nu ifrågasatts, att utgå från och med den 1 januari 1885. I punkten 8:o) af sitt utlåtande n:o 7 anmärkte utskottet då, att anledningen dertill, att *Melén* ej kommit i åtnjutande af ålderstillägg syntes uteslutande bestå deri, att *Melén* från den 1 oktober 1875, med undantag endast af förra hälften af januari månad år 1876, varit af sjukdom urståndsatt att tjenstgöra; och enär af vid motionen fogade handlingar inhemtades, att Kongl. Maj:t, efter från vederbörande myndigheter infordrade yttranden i ämnet, genom

beslut den 11 mars 1887 afslagit en af Melén hos Kongl. Maj:t gjord ansökning, att han måtte förklaras berättigad att från och med år 1885 å sin häradskrifvarelön uppbära ålderstillägg med det af motionären ifrågasatta belopp, alltså och då den föreliggande frågan redan varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning samt något skäl för Riksdagen att särskildt tillägga Melén ett ålderstillägg till ifrågavarande belopp icke förefunnes, hemställde utskottet, att motionen måtte af Riksdagen lemnas utan afseende, hvilken hemställan af båda kamrarna bifölls.

Till stöd för sin förnyade framställning i ämnet har motionären allenast anfört, att Melén fortfarande lede af samma åkomma, hvarom i den vid 1888 års riksdag afgifna motionen förmälts, eller blindhet och nästan fullständig lamhet till följd af ryggmärgslidande, samt att hopp om att han kunde blifva fullt återsteld till helsa och arbetskraft förefunnes, derest medel kunde för honom anskaffas att undergå en badkur och någon tid åtnjuta lämplig läkarevård.

Då hvad motionären sålunda andragit emellertid icke synes utskottet innebära någon som helst anledning för Riksdagen att frångå sitt år 1888 i samma ämne fattade beslut, får utskottet hemställa,

att herr Fredholms förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

3:o) Beträffande *landtmannaskolor* hafva inom Andra Kammaren väckts och till statsutskottets förberedande behandling hänvisats följande motioner:

motionen n:o 57 af herrar *Jöns Bengtsson* och *M. Dahn*, deruti föreslagits,

att Riksdagen måtte

1:o) bevilja antingen ett anslag af 4,000 kronor årligen till en landtmannaskola inom hvarje län, som ville inrätta en sådan, oberoende af såväl tillskott från enskilde som om landtbruksskola funnes inom länet eller ej — eller alternativt 4,000 kronor till en landtmannaskola inom hvarje län, med vilkor att i de län, der landtbruksskola funnes, ett tillskott, elevafgifterna inberäknade, skulle lemnas från orten, uppgående

Ang. ifrågasatt höjning af anslaget till landtmannaskolor m. m.

till hälften mot statsanslaget, samt i öfrigt mot de vilkor, som gälde om landtmannaskolor i allmänhet;

2:o) höja det nuvarande anslaget till landtmannaskolor, 15,000 kronor, med ett belopp af 35,000 kronor eller till 50,000 kronor;

motionen n:o 39 af herr *P. Pehrsson* i Norrsund, hvilken hemställt, att Riksdagen måtte ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett årligt anslag af 7,500 kronor, att användas till understöd åt mindre bemedlade lärjungar i hvarje sådan landtmannaskola, som åtnjöte understöd af statsmedel och hvars ändamålsenliga verksamhet sålunda blifvit erkänd, hvarvid medlens fördelning vid hvarje skola borde ske efter dess skolstyrelsens bedömande;

motionen n:o 64 af herr *Nils Olsson*, som föreslagit,

att Riksdagen ville till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett förslagsanslag å 2,000 kronor att tilldelas mindre bemedlade lärjungar vid landtmannaskolor, som åtnjöte statsunderstöd och hvilkas ändamålsenliga verksamhet sålunda blifvit erkänd, hvarvid borde åt vederbörande skolstyrelsers ompröfvande öfverlemnas att fördela erhållet understöd.

Herrarna Bengtsson och Dahn hafva i sin förenämnda motion, jemte återopande af kongl. kungörelsen den 13 juli 1887 angående anslag till landtmannaskolor, anfört, att ehuru landtmannaskolan vore en undervisningsanstalt för det ojemförligt stora flertalet af landets blifvande jordbrukare, finge den dock stå tillbaka för landtbruksskolan, som hufvudsakligen afsåge att utbilda rättare och fördrängar åt de större jordbrukarne, i det afseende, att statsmedel till belopp af 4,000 kronor ej beviljades landtmannaskola i det län, der landtbruksskola funnes, äfven om behöfligheten af landtmannaskolan genom de inträdessökandes mängd visade sig vara större än behovet af landtbruksskolan. Då det emellertid vore ej mindre nödvändigt, att den stora mängden af mindre jordbrukare blefve satt i tillfälle att förvärfva ökad insigt i vår modernärings handtering, än att duglige förmän stode godsegarne till buds, syntes det motionärerna som om den brydsamhet att upprätthålla landtmannaskolan, som ofta låge i svårigheten att skaffa garantier för det erfordrade enskilda tillskottet, i så måtto borde undanrödjas, att staten, i likhet med hvad som egde rum med afseende på landtbruksskolor, ansloge 4,000 kronor årligen, oberoende af tillskottet, från enskilde, till en landtmannaskola inom hvarje län, helst i förening med folkhögskola och som dess andra årskurs, eller att åtminstone, då svårighet att åstadkomma det enskilda tillskottet utgjorde det största bekymret, det belopp, som inom orten skulle tillskjutas, bestämdes, elevafgifter inbegripna, till endast hälften mot statsanslaget och detta senare då till högst 4,000 kronor.

Beträffande de skäl, herrar Pehrsson och Olsson anført till stöd för sina utom beträffande beloppet af det ifrågasatta anslaget öfverensstämmande förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till sjelfva motionerna och vill här endast framhålla, att till grund för förslagen, hvilka åsyfta att tillföra landtmannaskolorna ökad antal lärjungar, synes ligga den uppfattningen, att då landtmannaskolan i flera fall trädt i stället för en förutvarande andra årskurs af vederbörande folkhögskola, samt statsanslag utginge till understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid folkhögskolorna, billigheten kräfde, att staten lemnade bidrag äfven till mindre bemedlade lärjungar vid landtmannaskolorna.

Med fullt erkännande af det goda syftet i de förevarande motionerna anser sig utskottet likväl för närvarande icke kunna förorda bifall till något af de särskilda förslag, som i dem framstälts. Det slag af lägre landtbruksläroverk, som i motionerna afses, infördes genom Riksdagens på framställning af Kongl. Maj:t år 1887 fattade beslut att *dels* på ordinarie stat från och med 1888 bevilja till understöd åt sådana landtmannaskolor (anstalter för lägre landtbruksundervisning med hufvudsakligt ändamål att befrämja elevernas teoretiska utbildning), för hvilka stadgar blifvit af Kongl. Maj:t godkända, ett förslagsanslag å 15,000 kronor att efter Kongl. Maj:ts bepröfvande med högst 3,000 kronor årligen tilldelas sådana landtmannaskolor under vissa vilkor, *dels ock* medgifva att besparingar å anslagen till lägre landtbruksskolor finge användas till understöd åt nämnda landtmannaskolor med belopp af högst 4,000 kronor åt landtmannaskola, som vore belägen i län, der med statsmedel till samma belopp understödd lägre landtbruksskola ej funnes, och med högst 3,000 kronor åt öfriga landtmannaskolor, allt på nyssberörda vilkor, dock att i län, der med statsmedel understödd lägre landtbruksskola ej funnes, statsanslag till *en* landtmannaskola finge utgå, ehvad bidrag inom orten tillskötes eller ej.

Någon tillförlitlig erfarenhet rörande landtmannaskolans förmåga att fylla sin uppgift har under de få år den varit i verksamhet icke kunnat erhållas; men förrän sådan vunnits synes utskottet ej lämpligt, att staten ikläder sig större ekonomiska förpligtelser mot skolan än den redan åtagit sig. Utskottet hemställer fördenskull:

- a) att herrar Bengtssons och Dahns förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas;
- b) att icke heller herrar Pehrssons och Olssons ifrågavarande motioner må af Riksdagen bifallas.

Landtbruksingenjörer och deras biträden.

Ang. anslag
till aflönning
af ytterligare
en landtbruks-
ingenjör.

[2.]

4:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva att ytterligare en landtbruksingenjör finge från och med år 1893 anställas med enahanda aflöningsförmåner, som vore nuvarande landtbruksingenjörer beviljade, samt för beredande af tillgång å härför erforderliga aflöningsmedel höja anslaget till »landtbruksingenjörer och deras biträden» från 47,500 kronor till 49,500 kronor eller med 2,000 kronor.

Aflönningen för landtbruksingenjör utgör, förutom resekostnads- och traktamentsersättning, 2,000 kronor och kan ökas efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring till 2,500 kronor, efter ytterligare 5 år till 3,000 kronor och efter ytterligare 5 år till 3,500 kronor, hvilka lönetillökningar utgå af sju hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

Under erinran att af de 20 landtbruksingenjörer, till hvilka aflönning för närvarande funnes å riksstaten anvisad, en vore anställd inom Vesterbottens och Norrbottens län och en inom Vesternorrlands och Jemtlands län, har departementschefen till statsrådsprotokollet meddelat, att framställningar gjorts dels af Norrbottens läns landsting och af samma läns hushållningssällskap om beredande af medel till anställande af en landtbruksingenjör med tjänstgöring endast inom Norrbottens län, dels ock af Vesternorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott om anställande af en särskild landtbruksingenjör för detta län.

Sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län afgifvit infordradt yttrande öfver de från länet gjorda framställningarna och dervid till desamma på det lifvigaste förordat bifall, hade landtbruksstyrelsen efter remiss den 16 december 1891 deröfver afgifvit utlåtande och på samma gång tillika yttrat sig öfver berörda, af Vesternorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott gjorda omedelbart till styrelsen insända framställning.

I detta utlåtande hade styrelsen vidkommande frågan om anställande af en landtbruksingenjör särskildt för Norrbottens län anført, att det visat sig, att den landtbruksingenjör, hvars tjänstgöringsdistrikt för närvarande utgjordes af Norrbottens och Vesterbottens län, på senare tiden icke medhunnit de förrättningar, hvilkas utförande åt honom uppdragits, hvaraf följden blifvit att han måst antingen anlita enskilda biträden vid utförandet af undersökningarna eller ock uppskjuta desamma till ett påföljande år. Distriktet omfattade också mer än en tredjedel af rikets hela areal och innehölle sannolikt största delen af

dess vattendränkta och odlingsbara moss- och myrmarker. Till följd af den alltmera stegrade enskilda företagsamheten inom dessa län hade antalet requisitioner å biträde af landbruksingeniören numera så ökat, att, under det antalet af de utaf ingeniören för yttre förrättningar använda arbetsdagar år 1887 utgjort endast 75, deras antal under hvarterdera af åren 1890 och 1891 uppgått till 140, hvaraf omkring hälften upptagits af förrättningar inom Norrbottens län och återstoden af förrättningar inom Vesterbottens län. Till följd af den i dessa trakter rådande korta sommaren och bristen på goda kommunikationer derstädes kunde den tid, som landbruksingeniören i distriktet hade att använda till undersökningar på marken, icke beräknas högre än till 80 eller högst 90 dagar, och då genom de af 1891 års Riksdag beslutade ändrade bestämmelser i fråga om understöd från frostförminskningsfonden större lätthet beredts för erhållande af dylikt understöd samt landbruksingeniörens i distriktet biträde alltså efter all sannolikhet hädanefter komme att, i likhet med hvad redan för innevarande år visat sig blifva händelsen, i högre grad än hittill tagas i anspråk, framginge häraf tydligt angelägenheten deraf att hvarterdera af ifrågavarande län erhöle egen landbruksingeniör.

Beträffande den från Vesternorrlands län inkomna framställningen att detta län skulle erhålla egen landbruksingeniör, hade styrelsen meddelat, att den landbruksingeniör, hvars tjenstgöringsdistrikt för närvarande utgjordes af Vesternorrlands och Jemtlands län, under år 1891 varit så upptagen af förrättningar endast inom sistnämnda län, att en extra landbruksingeniör måst förordnas att utföra förrättningarna inom Vesternorrlands län. Deremot hade requisitioner från sistberörda län ännu icke varit så talrika eller afsett så omfattande företag, att en landbruksingeniör derigenom kunnat beredas full sysselsättning. Detta förhållande funne styrelsen likväl icke bevisa obehöfligheten deraf, att en särskild landbruksingeniör anställdes för hvarterdera länet, utan endast att företagsamheten inom Vesternorrlands län ännu icke med större kraft rigtat sig på uppodlingen eller torrläggningen af de vidsträckta moss-trakter, som funnes inom länet. Erfarenheten hade emellertid visat, att den säkraste häfstången till jordbrukets höjande och företagsamhetens ökande hos jordbrukaren inom vårt land låge i en sakkunnig och upplysande ledning af de sträfvanden, som inom landtmännens krets nästan öfverallt inom landet numera börjat göra sig gällande, och enligt styrelsens förmenande lede det icke något tvifvel, att det skulle vara en stor fördel för Vesternorrlands län i nyss antydda hänseende, om länet

bereddes tillfälle att erhålla en statens landtbruksingeniör stationerad inom länet.

Då styrelsen sålunda hölle före, att de två nordligaste landtbruksingeniörsdistrikten borde delas, hade styrelsen tagit i öfvervägande huruvida genom omreglering af de sydligare distrikten tillfälle kunde beredas att fylla behovet för Vesterbottens och Vesternorrlands län att hvardera erhålla en särskild landtbruksingeniör. Vid företagen undersökning beträffande omfattningen af den verksamhet, som under de senaste fem åren utöfvats af statens landtbruksingeniörer, hade det visat sig att en sådan reglering möjligen kunde ega rum, dock att derigenom icke i någon händelse mer än en landtbruksingeniör kunde genom sammanslagning af distrikt varda ledig att mottaga verksamhet inom annat tjänstgöringsområde än det honom för närvarande tilldelade. Styrelsen hade redan vidtagit förberedande åtgärder för vinnande af de ytterligare upplysningar, som erfordrades för att styrelsen skulle kunna framlägga förslag till en sådan förändring inom vissa af de sydligare distrikten, men då, oberoende af denna undersökning, det kunde anses fullt visst, att icke mer än en landtbruksingeniör kunde komma att från de sydligare länen förflyttas till något af de nordligaste, ansåge styrelsen, att frågan om anställande af en landtbruksingeniör i ettdera af de begge län, som styrelsen funnit böra erhålla egen landtbruksingeniör, redan nu kunde till afgörande företagas. Vid bedömande af frågan, hvilketdera af de begge länen först borde erhålla egen landtbruksingeniör, tvekade styrelsen icke att i detta afseende gifva företrädet åt Vesterbottens län samt förordade förty, att det nordligaste landtbruksingeniörsdistriktet, som, med afseende å såväl omkrets som antalet af de derstädes under de senaste fem åren utförda förrättningar, öfverträffade det distrikt, som omfattade Vesternorrlands och Jemtlands län, blefve deladt, så att såväl Norrbottens som Vesterbottens län komme att utgöra eget landtbruksingeniörsdistrikt med station för ingenjören i det förra länet i Luleå och i det senare länet uti Umeå.

I öfverensstämmelse med departementschefens jemväl till statsrådsprotokollet uttalade mening anser utskottet önskvärdheten af en delning utaf de båda nordligaste landtbruksingeniörsdistrikten vara ådagalagd genom hvad landtbruksstyrelsen i ärendet anfört; och då enligt det föreliggande förslaget denna delning synes kunna genomföras, utan att medel behöfva anvisas till aflönande af mer än en ytterligare landtbruksingeniör, tvekar utskottet icke att förorda bifall till samma förslag. Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva, att ytterligare en landtbruksingeniör må från och med år 1893 anställas med enahanda aflöningsförmåner, som äro nuvarande landtbruksingeniörer beviljade, samt för beredande af tillgång å härför erforderliga aflöningsmedel höja anslaget till »landtbruksingeniörer och deras biträden» från 47,500 kronor till 49,500 kronor, eller med 2,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

5:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att assistenten vid landtbruksakademiens agrikulturkemiska afdelning Carl Gustaf Eggertz måtte ega att, så länge han vid denna befattning qvarstode, från anslaget till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar» åtnjuta ett personligt lönetillägg af 1,200 kronor årligen.

Vid föredragningen i statsrådet af detta ärende har departementschefen enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, till en början erinrat, att aflöningen för assistenten vid landtbruksakademiens agrikulturkemiska afdelning, förut utgående med 1,200 kronor, af Riksdagen år 1874 ökats med 300 kronor till 1,500 kronor; att Riksdagen år 1888 medgifvit, att ifrågavarande assistent finge efter tio års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålderstillägg; till belopp af 300 kronor att utgå af sjetten hufvudtiteln anslag till ålderstillägg samt att Kongl. Maj:t den 31 maj sistnämnda år förklarar, att innehafvaren af ifrågavarande befattning, numera filosofie doktorn Carl Gustaf Eggertz vore berättigad att från och med år 1889 komma i åtnjutande af dylikt tillägg; i följd hvaraf Eggertz för närvarande åtnjöte en aflöning af 1,800 kronor.

Departementschefen har vidare meddelat, att föreståndaren för akademiens agrikulturkemiska afdelning, professorn L. F. Nilson uti en till akademiens förvaltningskomité ingifven skrift af den 8 december 1891, med tillkännagifvande att Eggertz nu, då tillfälle dertill yppade sig, ärnade på annat håll söka en hans framtid mera betryggande anställning än den han innehade, hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att vid akademiens kemiska laboratorium bibehålla Eggertz, hvilken med en flit, en skicklighet, en samvetsgrannhet och ett intresse, som vore öfver allt beröm, deltagit i de löpande göromålen derstädes, samt, bland annat, på grund af sjelfständig undersökning öfver mullämnena i åker- och mossjord offentliggjort ett arbete, som för alla tider förblefve grund-

Ang. anslag till personligt lönetillägg åt assistenten vid landtbruksakademiens agrikulturkemiska afdelning C. G. Eggertz.

[3.]

läggande inom detta svårutredda område. Professorn Nilson hade tillika upplyst, att Eggertz förklarar sig villig att fortfarande egna akademien sin tjänst, så framt hans aflöning för framtiden kunde bestämmas till 3,000 kronor, ett belopp, som visserligen väsentligt understege hvad Eggertz nu hade utsigt att å annan ort erhålla, men med hvilket han dock förmått sig vara tillfredsstäld, så vida han fortfarande finge egna sig åt samma verksamhet som hittills.

Med anledning häraf hade landbruksakademien i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 14 december 1891, jemte anmälan att Eggertz den 21 september 1877 anställdes såsom assistent vid akademiens kemiska laboratorium, förklarar, att akademien till fullo instämde i de af professorn Nilson gjorda uttalanden beträffande såväl det synnerligen berömvärda sätt hvarpå Eggertz fullgjort sina tjensteåligganden, som ock den framstående duglighet och utpreglade begåfning på åkerbrukskemiens och agronomiens områden, på hvilka han genom sin verksamhet och sina offentliggjorda skrifter aflagt öfvertygande prof. Akademien hade ytterligare anfört, att Eggertz, som under de senaste åren haft sig anförtrodd ledningen af de utaf akademien med understöd af statsmedel anordnade mosskulturförsök i olika delar af landet, äfven härvid ådagalagt stor skicklighet äfvensom förmåga att hos de landtmän, med hvilka han för fullgörandet af detta verk kommit i beröring, väcka förtroende och intresse samt att vid sådant förhållande hans afskedstagande, hvilket i betraktande af de synnerligt små löneförmåner, hvaraf han under sin långa tjenstetid varit i åtnjutande, icke kunde väcka förvåning, skulle för akademien och den institution, det kemiska laboratoriet, han så nitiskt tjenat, innebära en mycket svår förlust, så mycket svårare som arbetena vid nämnda laboratorium på den senaste tiden och särskildt efter inrättandet derstädes af en försöksgård för växtkultur så betydligt tillvuxit i omfattning, att de med nu tillgängliga arbetskrafter endast med största svårighet kunde medhinnas och icke utan tillökning af dessa kunde utsträckas till det omfång, som vore önskligt och vid institutionens anläggning afsetts. I sjelfva verket skulle redan vid den nuvarande omfattningen af laboratoriets verksamhet de befintliga arbetskrafterna vara alldeles otillräckliga, derest icke laboratoriets tjänstemän genom långvarig handläggning af der förekommande arbeten vunnit nödig erfarenhet, insigt och färdighet, och det vore tydligt att lång tid måste förgå, innan en ny, yngre och ovan kemist hunne inöfvas för att kunna ersätta den bepröfvade och utmärkta arbetskraft, hvaröfver laboratoriet nu förfogade. Akademien

ansåge sig dessutom böra framhålla att, då verkligt framstående vetenskapliga förmågor alltid vore sällsynta, framför allt på ett område sådant som åkerbrukskemiens, der i vårt land förhållandena i ekonomiskt hänseende för dess idkare hittills icke varit synnerligen lockande, det vore så mycket angelägnare att, då en dylik vetenskapsidkare med särskild begåfning i nu ifrågavarande riktning, i trots af missgynnande omständigheter, lyckats kämpa sig fram till en i vetenskapliga kretsar ansedd ställning, samhället genom lämpligt och i tid meddeladt understöd satte honom i stånd att på den plats, der hans särskilda utbildning och arbetskraft kunde bäst göra sig gällande, verka till det allmännas gagn. Akademien kunde därför icke annat än på det lifligaste instämma i den af professorn Nilson uttryckta önskan, att åtgärder måtte vidtagas för att möjliggöra Eggertz' fortfarande anställning vid akademiens kemiska laboratorium. Men då akademiens egna tillgångar icke medgåfve henne att härutinnan något åtgöra, funne akademien, som ansåge det lämpligast att den löneförbättring, som kunde ifrågakomma, gjordes personlig för Eggertz, hvarigenom den tillika erhöle karakteren af en välförtjent belöning för nitisk och trogen tjenst samt framstående vetenskaplig verksamhet, sig böra hemställa, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att bereda Eggertz' ett personligt årligt lönetillskott af 1,200 kronor att utgå från och med början af år 1892, så länge han kvarstode i sin nuvarande befattning.

Med afseende å fördelarne för det allmänna af att en så framstående vetenskapsidkare, som Eggertz visat sig vara, kunde bibehållas vid akademiens kemiska laboratorium och då det aflöningsbelopp, som Eggertz, i händelse den ifrågasatta löneförbättringen honom beviljades, skulle komma att åtnjuta, eller 3,000 kronor, icke kunde, då hänsyn toges till de utmärkta vitsord, som om hans verksamhet lemnats, anses oskäligt, tvekade departementschefen för egen del icke att förorda att åt Eggertz beviljades det föreslagna lönetillskottet, hvilket borde utgå från samma anslag, från hvilket dennes nuvarande aflöning utom ålders-tillägget utginge, eller det å sjetta hufvudtiteln uppförda anslaget till befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar, hvilket icke i följd deraf behöfde höjas.

Då fråga om löneförbättring åt assistenten vid agrikulturkemiska afdelningen senast förevar till behandling hos Riksdagen, eller år 1888, hade af Kongl. Maj:t föreslagits, att bemälda tjänsteman måtte förklaras berättigad att efter tio års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålders-tillägg af 500 kronor; och hade till stöd för förslaget anförts, bland annat, att utsigterna till befordran för innehafvaren af befattningen

vore synnerligen dåliga, enär, såsom erfarenheten nogsamnt visat, till de tjänster, som kunde ifrågakomma att af honom sökas, nemligen föreståndarebefattningarne vid de med statsmedel understödda kemiska stationerna för jordbrukets och näringarnes behof, nästan utan undantag antoges förut vid dessa stationer anställda och inom orten kända kemister. Riksdagen fann det väl vara med billigheten öfverensstämmande, att innehafvaren af ifrågavarande assistentbefattning efter tio års väl vitsordad tjänstgöring finge komma i åtnjutande af något ålderstillägg; men då för icke längre tid sedan än år 1874 ökning egt rum i den till befattningen hörande aflöning med 300 kronor, höll Riksdagen före, att jemväl det ifrågasatta ålderstillägget lämpligen kunde bestämmas till nämnda belopp, eller 300 kronor, i följd hvaraf Riksdagen endast på det sätt biföll Kongl. Maj:ts framställning, att Riksdagen medgaf, att assistenten finge efter tio års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg till belopp af 300 kronor.

Af ofvan åberopade statsrådsprotokoll för den 13 sistlidne januari inhemtas, att Kongl. Maj:ts nu föreliggande framställning uteslutande föranledts af den inträffade omständighet, att innehafvaren af ifrågavarande befattning fått utsigt till erhållande på annat håll af bättre aflönad anställning. Utan att på något sätt vilja underkänna den nuvarande assistentens vitsordade framstående duglighet och vetenskapliga förtjenst, anser sig utskottet böra framhålla, att, derest en sådan omständighet som den ofvan omförmälda finge verka till förhöjning af en tjänstemans aflöning, detta kunde leda till konsekvenser, hvilka kunde för statsverket blifva synnerligen kostsamma. Och utskottet finner sig så mycket mindre kunna förorda bifall till framställningen, som beloppet af det ifrågasatta lönetillägget hvarken synes stå i öfverensstämmelse med den ifrågavarande befattningens beskaffenhet, sådan denna från början uppfattats, eller med de åsikter derom, som af Riksdagen derefter vid den senaste löneförbättringen gjorts gällande. Då för befattningen ursprungligen bestämdes en aflöning af allenast 1,200 kronor, måste nemligen vara uppenbart, att man då icke tänkte sig dess innehafvare såsom en vetenskapsman af framstående förtjenst med sjelfständig verksamhet, utan allenast såsom en person, hvars kunskaper gjorde honom lämplig till biträde åt den vetenskapsman, som skulle förestå agrikulturkemiska afdelningen; och då Riksdagen år 1888 nedsatte beloppet af det äskade ålderstillägget från 500 till 300 kronor, synes Riksdagen fortfarande hafva betraktat befattningen såsom mera underordnad. Att Riksdagen nu, med frångående af denna åsigt, skulle på en gång höja aflöningen från 1,800 kronor till

3,000 kronor synes utskottet icke böra ifrågakomma, då i sådant fall den ställning, man ansett befattningens innehafvare böra intaga, skulle allt för mycket förryckas. Utskottet hemställer för den skull,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

6:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 165) har herr A. V. Ljungman hemställt, att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åvägbringandet af en tidsenlig så kallad administration af hafsfiskebedriften vid rikets vestra och södra kuster, *dels* uppföra ett anslag å ordinarie stat af 9,000 kronor för anställandet af två fiskeriinspektörer, den ene för Göteborgs och Bohus läns och den andre för Hallands, Malmöhus, Kristianstad och Blekinge läns hafsfisken.

Ang. vidtagande af åtgärder för befrämjande af hafsfisken vid rikets vestra och södra kuster.

Motionären har till stöd för förslaget anfört följande.

År 1889 hade Riksdagen på framställning af Kongl. Maj:t höjt anslaget å ordinarie stat till »fiskerinäringens understöd» från 17,600 kronor till 42,000 kronor, under uttalande af att »i betraktande af den stora betydelse, särskildt nordsjöfisket under de senare åren erhållit, kunde det belopp, hvarmed Kongl. Maj:t funnit anslagstiteln böra ökas, icke anses för högt». Tvenne år hade sedan dess förflutit, och hafsfisken vid rikets vestra kust hade derunder än ytterligare utvecklats, på samma gång som det i allt mer trängande grad kommit i behof af en länge eftertraktad omvårdnad från det allmännas sida; men den vid det ökade anslagets beviljande antydda verksamheten till samma fiskes förkofran hade uteblifvit och ökningen i anslaget till största delen hamnat i sju hufvudtitelns besparingsfond för »besparingar å anslagen till jordbruket, handeln och näringarne» eller användts för sådant som lämpligast bort helt och hållet åsidosättas. Då nu detta förhållande synbarligen hade sin orsak hufvudsakligast i beskaffenheten af den befintliga fiskeridadministrationen och icke stode att hjälpa på annat sätt, än genom en fullständig omorganisation af denna efter de bästa föredömen, utlandet hade att bjuda på; så hade man från bohusslänska skärgården under förra året sökt åvägbringa en sådan omorganisation genom att hos Kongl. Maj:t anhålla om inrättande, i öfverensstämmelse med Göteborgs och Bohusläns landstings hemställan åren 1882 och 1884, af en särskild oaflynad *fiskeristyrelse* efter skottskt och holländskt mönster för bohusslänska hafsfiskebedriftens så kallade administration, hvilken anhållan derefter af samma landsting förordats. Obe-

stridligt syntes ock vara, att om en dugande offentlig verksamhet till främjande af rikets största och mest betydande fiskebedrift skulle åstadkommas, så måste man först hafva ett organ för denna verksamhet, som förmådde på ett tillfredsställande sätt handhafva densamma.

Redan år 1883 hade den 1881 nedsatta komitén för fiskerilagstiftningens omarbetning och fiskeradministrationens omorganisation hemställt om ökandet af antalet ordinarie fiskeritjenstemän, och detta dess förslag hade tillstyrkts af nära nog samtliga länsstyrelser och landsting. Klart vore också, enligt motionärens förmenande, att man för fisket likasom för landtbruket behöfde ett antal personer, som kunde helt och hållet egna sig åt den offentliga vården om fiskerinäringen samt tillhandagå de fiskeriidkare med råd och biträde, som deraf vore i behof. Sådana personer vore till följd af fiskebedriftens både större betydelse och egendomliga art företrädesvis påkallade med hänsyn till de så kallade eröfrade provinsernas hafsfisken, hvarför motionären äfven ville framlägga ett förslag om tvenne sådana personers anställning för nämnda fisken, fastän väl knappast någon förhoppning funnes derom, att Riksdagen skulle på grund af enskild motionärs framställning bevilja anslag till aflöning af nya tjenstemän å ordinarie stat. De två fiskeritjenstemännen borde benämnas *fiskeriinspektörer* och undfå samma löneförmåner, som tillerkänts fiskeriinspektören i landtbruksstyrelsen.

Motionären har vid sitt förslag såsom bilagor fogat, bland annat, två af motionären under förlidet år till Kongl. Maj:t ingifna skrifter, innefattande den ena en hemställan om indragning af tillsyningsmannabefattningen vid Göteborgs och Bohus läns hafsfisken och den andra en hemställan, att Kongl. Maj:t måtte ej mindre förordna om inrättande af en särskild fiskeristyrelse för vården af Göteborgs och Bohus läns hafsfiske än äfven hos Riksdagen äska nödigt anslag för anställande af tvenne fiskeriinspektörer, den ene för Göteborgs och Bohus läns och den andre för Hallands, Malmöhus, Kristianstads och Blekinge läns hafsfisken. Utskottet finner det icke vara af behofvet påkalladt att referera dessa skrifers innehåll, utan får i fråga om dem hänvisa till motionen.

Ehuruval genom motionärens omförmälda skrivelser Kongl. Maj:ts uppmärksamhet blifvit fäst å ifrågavarande angelägenhet, har utskottet dock trott sig böra föreslå Riksdagen att hos Kongl. Maj:t göra särskild framställning i detta ämne, på det att förevarande frågor må betraktas ur mera omfattande synpunkt och dervid äfven må komma under ompröfning, huruvida icke den ifrågasatta administrationen af

hafsfisket må möjligen komma att omfatta ej allenast fisket vid rikets vestkust utan äfven det som bedrifves vid sydkusten.

På grund häraf hemställer utskottet:

a) att Riksdagen må i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket så väl vid rikets vestkust som ock, om så af förhållandena finnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen må kunna bringas till stånd;

b) att herr Ljungmans förevarande motion icke må till någon vidare åtgärd föranleda.

Skiften och afvittringar.

7:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, *dels* för år 1893 bevilja förhöjning i styresmannens för storskiftesverket i Kopparbergs län årsarfvode med 400 kronor; *dels* medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjensten under år 1893, för afvittringslandtmätare i Vesterbottens och Norrbottens län samt storskifteslandtmätare i Kopparbergs län kunna komma att understiga 2,500 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,000 kronor för dem, som på grund af ålder i tjensten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjänstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittrings- verken; *dels ock* för år 1893 åt föredraganden af afvittringsärendena i Norrbottens län samt till skrifbiträde åt honom bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt honom anslagna belopp.

Ang. höjning
i årsarfvodet
för styres-
mannen för
storskiftes-
verket m. m.

[4.]

Öfriga ordinarie anslag.

8:o) I fråga om öfriga, här ofvan ej särskildt nämnda ordinarie anslag å sjetta hufvudtiteln har Kongl. Maj:t ej föreslagit annan för-

Ang. öfriga
ordinarie
anslag.

ändring än att, för jemnande af hufvudtitelns slutsumma, förslagsanslaget till *skrifmaterialier och expenser, ved m. m.* måtte ökas med 746 kronor eller från 117,795 kronor till 118,541 kronor. Utskottet hemställer,

att samtliga här ofvan icke särskildt omförmälda ordinarie anslag under sjetta hufvudtiteln må för år 1893 fastställas till samma belopp som i innevarande års riksstat; dock att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få göras den jemkning, som till jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Statens jernvägstrafik.

Ang. löneför-
bättring åt
banvakterna.

[6.]

9:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att banvakt vid statens jernvägstrafik måtte kunna uppflyttas i 19:e löneklassen enligt gällande aflöningsreglemente för embets- och tjänstemän samt betjente vid statens jernvägstrafik med årligt arfvodesbelopp af 600 kronor.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat, att enligt gällande aflöningsreglemente för embets- och tjänstemän samt betjente vid statens jernvägstrafik aflönningen till banvakter utginge inom följande i reglementet upptagna löneklasser, nemligen

25:e klassen med årligt arfvodesbelopp af	240	kronor,
24:e	300	”
23:e	360	”
22:a	420	”
21:a	480	”
20:e	540	”

hvarförutom banvakterna åtnjöte fri bostad eller inqvarteringsersättning, äfvensom beklädnadsersättning med 8 kronor i månaden.

Departementschefen har vidare meddelat, att uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift fem banvakter, med förmälan att de dertill blifvit af sina kamrater utsedde, anhållit, att banvakterna måtte i aflöningshänseende blifva likställda med stationskarlarna, för hvilka enligt aflöningsreglementet den högsta aflönningen utgjorde 660 kronor (18:e löneklassen)

och har departementschefen på sid. 13 i statsrådsprotokollet redogjort för de skäl, sökandena andragit till stöd för sin anhållan.

Jernvägsstyrelsen, hvars utlåtande öfver ansökningen inforrats, hade — yttrar departementschefen vidare — deruti erinrat, att styrelsen, redan vid afgifvande af sitt förslag till arfvodesstat för år 1890 ansett det högsta banvakterna tillkommande aflöningsbelopp vara i följd af ökade lefnadskostnader för lågt och därför gjort framställning om beredande af en tillfällig löneförbättring åt banvakterna vid vissa delar af statsbanorna, der lefnadskostnaderna vore högre än vanligt, men att Kongl. Maj:t funnit den då gjorda framställningen icke till någon åtgärd föranleda. Med erinran att det då väckta förslaget afsett ett tillskott af 60 kronor för hvarje banvakt, som deraf komme i åtnjutande, hvarigenom högsta aflöningen skulle komma att uppgå till 600 kronor (motsvarande 19:e löneklassen), hade i det nu afgifna utlåtandet styrelsen, som funnit den nu gjorda framställningen mycket behjertansvärd, då lefnadskostnaderna, sedan det förra förslaget väcktes, ytterligare stegrats, och som ansett vidtagandet af åtgärder för förbättrande af den svagast aflönade personalens löneförmåner icke böra uppskjutas i afbidan på den revision af aflöningsreglementet, hvartill styrelsen vore betänkt på att uppgöra förslag, hemställt, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta proposition derom att aflöningsreglementet måtte sålunda ändras, att arfvoden inom 19:e löneklassen med årligt belopp af 600 kronor kunde banvakter tilldelas.

För egen del har departementschefen yttrat, att en förbättring af banvakternas aflöningsförmåner syntes honom vara af omständigheterna påkallad. Särskildt vore detta fallet i fråga om banvakterna å de nordligaste banlinierna, der lefnadsvilkoren vore ogynsammare än eljest till följd af högre pris å lifsförnödenheter och klimatiska förhållanden, hvilka icke blott försvårade tjänstgöringen, utan äfven orsakade att banvakterna icke kunde hemta något nämnvärdt bidrag till sitt uppehälle af de små planteringsland, som, der omständigheterna sådant medgifvit, lagts till deras bostäder. Lika med jernvägsstyrelsen, ansåge departementschefen den nu väckta frågan icke böra undanskjutas, till dess en fullständig revision af aflöningsreglementet hunne genomföras, och jernvägsstyrelsens förslag rörande löneförbättringens belopp synes honom äfven skäligt.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har Kongl. Maj:t den 31 december 1891, i sammanhang med fastställande af arfvodestat vid statens jernvägstrafik för år 1892 och under åberopande af de förändrade förhållanden, som inträdt sedan nu gällande aflöningsreglemente för embets-

och tjänstemän samt betjente vid statens jernvägstrafik fastställes, anbefalt jernvägsstyrelsen att före den 1 september 1892 till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till nytt aflöningsreglemente. Då således förslag till en enligt utskottets förmenande af flera skäl önskelig allmän revision af ifrågavarande aflöningsreglemente lär kunna redan för nästa Riksdag framläggas, samt utskottet håller före, att den slutliga pröfningen af frågan om förbättring af banvakternas lönevilkor kan till dess anstå, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Patentbyrån.

Ang. disposition af patent- och varumärkesafgifter.

[7.]

10:o) Beträffande patentbyrån, som tillförene utgjort en särskild afdelning af kommerskollegium men med innevarande års början i följd af kollegii förändrade organisation blifvit ett sjelfständigt embetsverk, lydande omedelbart under Kongl. Maj:t, har Kongl. Maj:t ej gjort annan framställning, än att Riksdagen måtte medgifva, att afgifterna för patent och för registrering af varumärken finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka betingades af tillämpning under år 1893 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken.

Af den redogörelse för patentbyråns inkomster och utgifter för år 1891, som finnes intagen i det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1892 inhemtas, att byråns inkomster för året utgjort 101,401 kronor 25 öre, under det att dess utgifter, hvilka dock, då räkenskaperna vid tidpunkten för redogörelsens aflemnande ännu icke afslutats, ej kunnat med full noggrannhet uppgifvas, uppgått till 80,614 kronor 75 öre, af hvilket belopp de viktigaste posterna utgjorts af aflöningar och arvoden 33,712 kronor 49 öre, byråns publikationer 25,952 kronor 81 öre, återställda patent- och registreringsafgifter 6,545 kronor, utgifter för byråns bibliotek 2,561 kronor 22 öre, renskrifning 1,750 kronor, bidrag till upprätthållande af patentunionens internationella byrå i Bern 1,509 kronor 12 öre samt hyra för byråns lokal 4,000 kronor.

För år 1890 belöpte sig patentbyråns inkomster till 92,423 kronor 34 öre och dess utgifter till 82,499 kronor 83 öre.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att afgifterna för patent och för registrering af varumärken må användas till bestridande af de utgifter, hvilka betingas af tillämpning under år 1893 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken.

Arbetareförsäkringen.

11:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 16) i ämnet anført får utskottet hemställa,

Ang. förvaltningsbidrag åt sjukkassor
m. m.
[8.]

att Riksdagen må medgifva, att Kongl. Maj:t må för år 1893 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under enahanda vilkor, som i Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891 (n:o 85) äro angifna, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Extra anslag.

För tillfälliga behof, hänförliga till sjetten hufvudtiteln, hafva, utom den redan i punkten 1:o nämnda, följande framställningar gjorts.

Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

12:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag för kontrollen å försäkringsanstalterna.

att Riksdagen må, för handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna, för år 1893, i likhet med hvad allt ifrån år 1887 egt rum, på extra stat anvisa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 4,500 kronor.

[9.]

Öfverståthållareembetet.

Ang. anslag till utgifvande af Polisunder-rättelser. 13:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

[10.]

att Riksdagen må äfven för år 1893, till utgifvande under samma år af »Polisunderrättelser», på extra stat anvisa 15,000 kronor.

Landsstaterna i länen.

Ang. anslag till särskild polisstyrka på landet. 14:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1893 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag af 65,000 kronor att användas till aflöning och underhåll af *särskild polisstyrka på landet*, der sådan kan af förhållandena påkallas, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande.

[11.]

I afseende å förenämnda anslagsbegäran har departementschefen till statsrådsprotokollet erinrat, att Riksdagen år 1875, med anledning af särskilda inom Riksdagen väckta motioner, för hvartera af åren 1875 och 1876 till Kongl. Maj:ts förfogande anvisat ett extra anslag af 20,000 kronor att i mån af behof användas till aflöning och underhåll af särskild polisstyrka på landet, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande, samt att Riksdagen sedermera årligen, till följd af derom utaf Kongl. Maj:t gjorda framställningar, för nämnda ändamål anvisat ett extra anslag, som under åren 1877—1882 utgjort 40,000 kronor, men från och med år 1883 höjts till 50,000 kronor, med hvilket belopp anslaget allt sedermera utgått.

Såsom skäl för den nu ifrågasatta förhöjningen af anslaget har departementschefen anført, att under de senare åren framställningar från länsstyrelserna gjorts om delaktighet af anslaget till så stor omfattning, att de begärda bidragen icke obetydligt öfverstigit den årliga anslagssumman. Sålunda hade för år 1889 begärts öfver 54,000 kronor samt för hvartera af åren 1890 och 1891 omkring 65,000 kronor. Vid föredragning den 5 december 1890 af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes framställningar om bidrag för år 1891 från ifrågavarande

anslag hade Kongl. Maj:t därför beslutit anbefalla länsstyrelserna att tillse, hvilka inskränkningar i omkostnaderna för polisbevakningen skäligen kunde göras, och särskildt att erinra kommuner eller enskilde, hvilka kunde hafva intresse af fortfarande extra polisbevakning, om behöfligheten af att de sjelfve till kostnaderna därför bidroge, äfvensom att inkomma med upplysningar om de åtgärder, som i nämnda afseenden vidtagits, och hvilka minskningar i utgifterna, som i anledning deraf kunde vara att för år 1892 förvänta.

Af hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande till svar härå meddelat och anfört framginge, att i nästan alla rikets län bidrag från kommuner och enskilde till ganska väsentliga belopp lemnats, samt att bidrag af statsmedel i allmänhet icke gifvits till uppehållande af mera ständig extra polisbevakning, med mindre än att kommuner, bolag eller enskilde deltagit i kostnaderna härför med ungefärligen enahanda belopp, som af statsmedel lemnats. Sådant oaktadt hade icke få ansökningar om bidrag från statsanslaget måst af Kongl. Maj:ts befallningshafvande på grund af bristande tillgångar lemnas utan afseende, ehuru behovet af den ifrågasatta polisbevakningen varit påtagligt. Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade därför i allmänhet förklarat sig icke kunna föreslå några afsevärda nedsättningar i de från statsanslaget för ändamålet förut anvisade belopp, utan hade fastmer betonat, att de hittills beviljade bidragen vore synnerligen knappt tilltagna. Också uppgingo de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande för år 1892 begärda bidrag för meranämnda ändamål till 61,975 kronor.

Jemte det departementschefen med hänsyn till hvad i ärendet förekommit tillstyrkt aflåtande till Riksdagen af nu föreliggande framställning, har departementschefen anmärkt, att, derest framställningen bifölls, Kongl. Maj:t torde böra, såsom förut skett, förståndiga vederbörande länsstyrelser att, hvad beträffade anslaget användande till särskild polisstyrka på landet, bidrag företrädesvis borde tilldelas kommuner, hvilka sjelfva ville lemna motsvarande tillskott, eller der lands ting eller enskilde vore villige att för ändamålet bidraga, samt att undantag härifrån endast borde medgifvas i särskilda fall, då behovet af förstärkt polisuppsigt funnes oafvisligt och annat bidrag till bestridande af kostnaderna därför icke kunde erhållas.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1893 till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 65,000

kronor att användas till aflöning och underhåll af särskild polisstyrka på landet, der sådan kan af förhållandena påkallas, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande, allt enligt förut tillämpade, i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1892 angifna grunder.

Ang. arfvoden
åt lappfogdar
m. m.
[12.]

15:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1891 och 1892 egt rum, må, till ersättning för *juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge* samt till *lappfogdar och lappförmän*, på extra stat för år 1893 anvisa 10,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstaten.

Ang. anslag
till undersök-
ningar af
hamnar m. m.
[13.]

16:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år egt rum, må, till *undersökningar af mindre hamnar och farleder*, på extra stat för år 1893 anvisa ett anslag af 5,000 kronor.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag
till aflöningar
m. m. vid
Ultuna landt-
bruksinstitut.
[14.]

17:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 20) i ämnet anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen, i enlighet med hvad för innevarande år egt rum, må på extra stat för år 1893 anvisa, till *aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landbruksinstitut*, 29,000 kronor.

18:o) Vidare och i enlighet med Kongl. Maj:ts i sådant hänseende gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till byggnader m. m. vid Ultuna.

[15.]

att af det utaf Riksdagen år 1891 till bestridande af kostnader för *nya byggnader vid Ultuna landbruksinstitut och jordegendom m. m.* beviljade anslag, 68,000 kronor, må å extra stat för år 1893 anvisas 19,000 kronor.

19:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till byggnadsarbeten m. m. vid Alnarp.

[16.]

att af det utaf Riksdagen år 1891 till bestridande af kostnaderna för *byggnadsarbeten och ny värmeledning vid Alnarp m. m.* beviljade anslag, 67,425 kronor, må på extra stat för år 1893 anvisas 15,000 kronor.

20:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, för *anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landbruksinstitut*, för år 1893 anvisa å extra stat ett anslag af 10,000 kronor.

Ang. anslag till anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarp.

[17.]

Vid föredragningen af ifrågavarande ärende har departementschefen erinrat, hurusom han till statsrådsprotokollet den 12 januari 1891 vid behandlingen af frågan om en förändrad organisation af Ultuna landbruksinstitut uttalat den åsigt, att den högre mejeriundervisningen borde uteslutande förläggas till Alnarp, och då det vore af stor vikt, att för denna undervisning funnes att tillgå ett fullt tidsenligt mejeri, hade departementschefen tillika hemställt, att bland anslag till nybyggnadsarbeten vid Alnarp, att af Riksdagen begäras, äfven borde upptagas ett belopp för en ny mejeribyggnad derstädes. Sedan Riksdagen beviljat det af Kongl. Maj:t i enlighet med departementschefens hemställan äskade anslag för byggnadsarbeten m. m. vid Alnarp, antog departementschefen att den högre mejeriskolan derstädes i sitt utvidgade skick kunde under år 1893 börja sin verksamhet.

Ehuru kostnaderna för denna skola ännu icke kunde tillförlitligen beräknas, ansåge departementschefen det dock vara visst, att desamma icke komme att understiga det belopp, som hittills utgått för den högre mejeriundervisningen vid båda landbruksinstituten, eller 10,000 kronor, och detta belopp hade också landbruksstyrelsen i skrifvelse den 29 september nästlidna år ansett vara erforderligt.

Utskottet har visserligen föreställt sig, att, då den högre mejeri- undervisningen för framtiden kommer att meddelas vid endast ett läroverk, under det att den hittills lemnats vid två å skilda orter belägna sådana, möjlighet borde förefinnas att i någon mån nedbringa kostnaderna för samma undervisning, men då för närvarande icke kan med säkerhet afgöras, huru kostnaderna i förevarande hänseende kunna komma att ställa sig, har utskottet ansett medel böra för år 1893 anvisas för ändamålet till enahanda belopp, som under de senare åren därför utgått. Utskottet får alltså hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till allmänna landbruksmöten och till prisbelöningar vid sådana.
[18 o. 19.]

21:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1893 anvisa dels såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *allmänna landbruksmöten* 7,500 kronor, och dels till *prisbelöningar vid sådana möten* för husdjur, redskap och maskiner samt ladugårdsprodukter, sädesslag och andra jordbruksalster 12,500 kronor.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att, sedan landbruksstyrelsen den 29 september 1891 hos Kongl. Maj:t gjort hemställan, att för ofvan omförmälda ändamål måtte för år 1893 af Riksdagen äskas enahanda belopp, som sedan åtskilliga år tillbaka plägat af Riksdagen dertill anvisats, eller 5,000 kronor, såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för landbruksmötena och 10,000 kronor till prisbelöningar vid dem, hade bestyrelsen för det adertonde allmänna landbruksmötet, som är afsedt att hållas i Malmö år 1896, uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift gjort framställning om förhöjning af berörda anslagsbelopp. Bestyrelsen hade — yttrar departementschefen — i denna skrift framhållit, att landbruksmötena i följd af jordbrukets och boskapsskötselns utveckling i vårt land under de senare åren blifvit mera omfattande och på grund deraf äfven stälde ständigt växande anspråk på omtanke och penningemedel. Sålunda hade, under det att omkostnaderna för det 1881 i Malmö hållna mötet, de utdelade prisen oberäknade, uppgått till 122,463 kronor 27 öre, omkostnaderna för ett dylikt möte fem år derefter stigit till 221,400 kronor 99 öre, och om än utgifterna vid

1891 års landbruksmöte i Göteborg, antagligen på grund af billigare byggnadsförhållanden, stannat vid 206,605 kronor 50 öre, betecknade detta i allt fall en högst betydlig stegring af omkostnaderna, hvilken stegring ytterligare framträdde deruti, att, medan i Malmö år 1881 kunnat i pris utdelas 64,186 kronor 44 öre, det utdelade prisbeloppet 1891 nedgått till 50,000 kronor. En dylik inskränkning af prisen på grund af andra omkostnaders tillväxt vore så mycket mer att beklaga, som i sammanhang med de allt dyrbarare och mångsidigare utställningsföremålen samt de stegrade omkostnaderna och risken vid deras utställande dessa pris i stället ovilkorligen borde höjas, och det kunde ej förnekas, att ett inom flera afdelningar förminskadt deltagande uti 1891 års utställning i Göteborg måste tillskrifvas de alltför knappt tilltagna prisen, hvilka icke ansetts uppväga den särskildt med utställning af dyrbara afvelsdjur förenade risken. Om man än kunde beräkna, att det stigande intresset för dessa möten med deras utställningar i förening med växande folkmängd och lättare kommunikationer skulle öka de besökandes antal och dermed äfven inträdesavgifternas belopp, vore dock denna tillökning i mötenas inkomst alltför vexlande och beroende på en mängd tillfälliga omständigheter, såsom mötesplatsens läge, väderlekens beskaffenhet m. m., för att kunna såsom en säkert stigande tillgång påräknas. Äfven de tillskott till kostnaderna för mötena, som plägade påräknas från det eller de hushållningssällskap, inom hvilkas områden mötet hölles, vore jemförelsevis osäkra, såsom beroende så väl af sällskapens mycket olika tillgångar som ock af de förpligtelser, desamma uti sin årliga budget åtagit sig, hvadan någon stegring uti inkomster från detta håll, åtminstone i de flesta fall, icke vore att emotse. Enär således ökade inkomster från andra håll icke med någon säkerhet kunde beredas, men utgifterna otvifvelaktigt för hvarje möte komme att stiga, dels genom penningevärdets fallande, dels emedan anspråken på plats och utstyrsel blefve allt större, i följd hvaraf alla slags anordningar, byggnader, hyror, arbete m. m. blefve allt dyrare, dels ock emedan prisens antal i sammanhang med utställningarnes tillväxt i utsträckning och värde otvifvelaktigt måste ökas, så syntes anledning icke saknas att för utjemnande af dessa svårigheter påkalla statens biträde, då å ena sidan betydelsen för landet af dessa möten väl måste anses höjd öfver allt tvifvel och å andra sidan det svårligen kunde begäras att de enskilda personer, som åtog sig omsorgen om ett mötes ordnande, skulle utsätta sig för den med detsamma förenade ekonomiska risk. På grund häraf hade bestyrelsen anhållit, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen göra framställning om

beviljande af en årlig förhöjning af 5,000 kronor i de till pris och anordningar vid de allmänna svenska landbruksmötena utgående årliga anslag och att denna förhöjning måtte taga sin början med år 1892.

Vid bestyrelsens skrift voro fogade dels ett förslag rörande inkomster och utgifter vid det blifvande mötet i Malmö, dels ock en uppgift öfver inkomsterna af inträdesafgifter m. m. vid de tre senaste mötena, för hvilka handlingars innehåll redogöres på sid. 24 i statsrådsprotokollet.

Öfver bestyrelsens framställning hade — meddelar departementschefen — landbruksstyrelsen den 18 december nästlidna år afgifvit infordradt utlåtande och dervid öfverlemnadt dels bestyrkta afskrifter af särskilda till bestyrelsen från ordförandena i Kristianstads och Hallands läns hushållningssällskap inkomna skrivelser, hvaraf framginge, att några bidrag från nämnda hushållningssällskap till bestridande af kostnaderna för landbruksmötet i Malmö icke vore att förvänta, dels ock en till landbruksstyrelsen stäld skrift, deruti bestyrelsen uttalat den åsigt, att af den utaf bestyrelsen begärda anslagsförhöjningen hälften borde anvisas till pris och hälften till bestridande af kostnaderna för anordnandet af mötet. För egen del hade landbruksstyrelsen, enär, emot hvad styrelsen vid aflåtandet af sin förstberörda skrift i ämnet antagit, några bidrag till nästa landbruksmöte, enligt hvad nu mera blifvit upplyst, icke syntes vara att från Kristianstads och Hallands läns hushållningssällskap förvänta, förordadt bifall till den gjorda framställningen.

Då på grund af hvad till statsrådsprotokollet blifvit i ämnet anfördt de ifrågasatta anslagsförhöjningarne synas utskottet vara af behovet påkallade, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1893 anvisa:

a) såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *allmänna landbruksmöten* 7,500 kronor, samt

b) till *prisbelöningar vid sådana möten* för husdjur, redskap och maskiner samt ladugårdsprodukter, sädeslag och andra jordbruksalster 12,500 kronor.

Ang. anslag
till agrikul-
turkemiska
stationer.

22:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit får utskottet hemställa,

[20.]

att Riksdagen må såsom bidrag till underhåll af *sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas*

behof — inom de orter, der landsting eller hushållningssällskap, hvar för sig eller i förening, förbundet sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för detta jemte bostad och hyresmedel för kemist och assistent samt bekosta aflöningen till desse och laboratoritjenaren äfvensom årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof — på extra stat för år 1893 anvisa ett anslag af 4,000 kronor för hvarje station, eller tillhopa 28,000 kronor.

23:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag
till frökon-
trollanstalter.
[21.]

att Riksdagen, i likhet med hvad allt sedan år 1887 egt rum, må på extra stat för år 1893 till Kongl. Maj:ts förfogande anvisa ett anslag af 10,000 kronor, för att med högst 1,000 kronor för hvarje anstalt användas till understöd åt sådana *frökontrollanstalter*, som af landsting eller hushållningssällskap, hvar för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och hvilka anstalter vilja underkasta sig de vilkor och föreskrifter i afseende på analysmetoder och öfriga förhållanden, som af Kongl. Maj:t fastställas.

24:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen, i enlighet med hvad för innevarande år egt rum, må på extra stat för år 1893 anvisa till utbildande af *en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning* 1,000 kronor.

Ang. anslag
till en elev i
boskapsskötsel
och mejerihus-
hållning.
[22.]

25:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till understöd åt *svenska mosskulturföreningen*, på extra stat för år 1893 anvisa ett anslag af 10,000 kronor.

I en inom Första Kammaren väckt, till utskottet remitterad motion (n:o 27) hafva åter herrar *C. O. Bergman, J. W. Spånberg* och *Casper Ehrenborg* hemställt, att det till understöd åt *svenska mosskulturföreningen* utgående belopp måtte ökas från 10,000 till 15,000 kronor.

Ang. anslag
till svenska
mosskulturför-
eningen.
[23.]

Vid föredragning i statsrådet af ifrågavarande ärende har departementschefen erinrat, att Riksdagen till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat beviljat för hvarterdera af åren 1890 och 1891 5,000 kronor och för innevarande år 10,000 kronor; att Kongl. Maj:t åren 1888, 1889, 1890 och 1891 såsom bidrag till utgifvande af föreningens tidskrift af tillgängliga medel anvisat, hvarterdera af de två förstnämnda åren 600 kronor och hvarterdera af åren 1890 och 1891 1,000 kronor; samt att Riksdagen beviljat 4,000 kronor till bestridande af kostnaderna för föreningens deltagande i sjuttonde allmänna landtbruksmötets utställning i Göteborg sistlidna år.

Departementschefen har vidare omförmält, hurusom föreningen i en till Kongl. Maj:t ingifven skrift anhållit, att Kongl. Maj:t tacktes till Riksdagen aflåta proposition om beviljande åt föreningen af ett anslag för år 1893 till belopp af 15,000 kronor.

Enligt en i ansökningen meddelad beräkning skulle föreningens utgifter under år 1893 utgöra: skuld från år 1892 2,900 kronor, tidskriftens utgifvande 7,000 kronor, postporto 600 kronor, kulturförsöksverksamheten 10,500 kronor, reseersättningar 4,500 kronor, aflöningar 10,100 kronor, inventarier och litteratur 1,000 kronor, årssammanträden och utställningar 1,000 kronor, hyror, arrenden och diverse utgifter 900 kronor. Till betäckande af dessa, till ett sammanlagdt belopp af 38,500 kronor uppgående utgifter, beräknade föreningen, förutom det nu begärda statsanslaget, 15,000 kronor, andra inkomster till belopp af 22,700 kronor, hvadan för föreningen alltså vid 1893 års slut en brist af 800 kronor skulle förefinnas.

Vid jemförelse mellan de sålunda beräknade utgifterna och föreningens utgifter år 1891, enligt den för sistnämnda år antagna utgiftsstaten, visade följande utgiftsposter mera betydande höjningar, nemligen kostnaderna för tidskriftens utgifvande, som ökats med 2,000 kronor, resekostnader, som likaledes höjts med 2,000 kronor, samt aflöningar, som ökats med 4,630 kronor.

I fråga om behovet af ökad statsbidrag hade föreningen anfört hufvudsakligen, att föreningen hade för afsigt att i Jönköping hyra lokal för uppställande af en föreningen tillhörig värdefull och lärorik samling af mosskulturen afseende föremål; att föreningen vidare, för att sätta aflägset boende, mindre bemedlade mossodlare, hvilka icke vore i tillfälle att besöka de allmänna landtbruksmötena, i stånd att bättre följa framstegen på mosskulturens område, ämnade, i den mån medel dertill blefve tillgängliga, anordna mindre utställningar vid föreningens ordinarie sommarsammanträden, hvilka hölles i skilda delar af landet;

att föreningens försöksfält vid egendomen Flahult i Jönköpings län, hvilket fält i föreningens framställning om statsanslag för innevarande år beräknats komma att upptaga en areal af endast 4 hektar, ökats till en areal af omkring 15 hektar; att föreningens kulturingeniör måst ytterligare utsträcka sina tienstresor såväl till följd af ökad antal requisitioner å hans biträde som ock för inspekterande af de kulturförsök, hvilka anordnats hos mossodlare i landets olika delar; att föreningen påbörjat särskilda undersökningar rörande odlingsvärdet af landets vidsträckta mossar och ämnade utsträcka dessa undersökningar till landets nordligare delar, i följd hvaraf föreningen nödgats antaga flere nya tienstemen; samt att föreningens tidskrift kräfde allt större utgifter.

Landtbruksstyrelsen, som öfver ansökningen afgifvit infordradt utlåtande, hade på anförda skäl (statsrådsprotokollet sid. 28 och 29) till denna framställning förordat bifall, hvarvid styrelsen dock såsom vilkor för åtnjutande af det begärda anslaget ansett böra föreskrifvas, att det skulle åligga föreningen ej mindre att före den 1 april 1894 till Kongl. Maj:t afgifva berättelse rörande anslagets användande samt att vara underkastad inspektion från statens sida af föreningens verksamhet, än äfven att kostnadsfritt tillställa hvartdera af rikets landtbruksinstitut två exemplar samt en hvar af de med statsmedel understödda landtmanna- och landtbruksskolor ett exemplar af föreningens tidskrift för år 1893.

För egen del har departementschefen anført, att ehuru föreningens verksamhet fortfarande syntes honom vara förtjent att med statsbidrag understödjas, fullgiltiga skäl dock icke syntes vara för handen att sätta statsbidraget högre än det belopp, Riksdagen för innevarande år såsom understöd åt föreningen beviljat; hvarjemte departementschefen framhållit, att, derest framställningen vunne Riksdagens bifall, Kongl. Maj:t torde komma att angående vilkoren för anslagets åtnjutande meddela bestämmelser i det syfte, landtbruksstyrelsen föreslagit.

Motionärerna hafva till stöd för sitt förslag allenast åberopat de skäl, som funnes anförda i mosskulturföreningens ofvan omförmälda skrift samt landtbruksstyrelsens deröfver afgifna utlåtande.

I den till Riksdagen sistlidna år afgifna statsverkspropositionen föreslog Kongl. Maj:t Riksdagen att till understöd åt mosskulturföreningen på extra stat för år 1892 anvisa ett anslag af 15,000 kronor; och framgick af det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet, att af detta belopp 4,000 kronor voro beräknade till betäckande af kostnaderna för föreningens deltagande i landtbruksutställningen i Göteborg.

I punkten 24:o af sitt utlåtande n:o 7 yttrade utskottet i anledning af denna framställning, att ehuru mosskulturföreningens understödjande i främsta rummet gifvetvis borde vara en de särskilda hushållningssällskapens angelägenhet, utskottet likväl i betraktande af den stora betydelse, mossodlingen onekligen egde för det svenska jordbruket, ansåge den åsigt med fog kunna göras gällande, att staten något kraftigare än dittills skett borde understödja föreningens verksamhet. Utskottet förestälde sig i sådant hänseende, att det förut anvisade anslaget å 5,000 kronor borde, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, höjas till 10,000 kronor, afsedda såsom bidrag till kostnaderna för föreningens kulturförsöksverksamhet och för tryckningen af föreningens tidskrift, samt att anslag härjemte skäligen borde lemnas till betäckande af de till 4,000 kronor beräknade kostnaderna för föreningens deltagande i sjuttonde allmänna landtbruksmötets utställning i Göteborg. Båda kamrarne biföllo utskottets i enlighet med den sålunda uttalade åsigten gjorda hemställan om extra anslag *dels* med 10,000 kronor till understöd åt föreningen *och dels* med 4,000 kronor till bestridande af kostnaderna för deltagandet i förenämnda utställning.

Ehuru utskottet fortfarande erkänner mossodlingens stora betydelse för vårt jordbruk och för ty håller före, att fortsatt understöd från statens sida bör komma föreningen till del, anser sig utskottet likväl, då det till föreningens understöd förut anvisade anslag sistlidna år höjdes till dubbla beloppet, icke kunna redan nu förorda en ytterligare ökning af detsamma. Utskottet hemställer fördenskull,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, men med afslag å herr Bergmans med flere i ämnet väckta motion, må till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1893 anvisa ett anslag af 10,000 kronor.

Ang. anslag
till de geolo-
giska under-
sökningarna.
[24.]

26:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd derfor anförts till statsrådsprotokollet (sid. 29 och 31), hemställer utskottet,

att Riksdagen må, för fortsättande under år 1893 af de *geologiska undersökningarna* och utgifvande af derpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja ett extra anslag för samma år till belopp af 91,500 kronor.

27:o) I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 22) hafva herrar *C. Nyström* och *M. Nisser* föreslagit, att Riksdagen måtte under riksstatens sjette hufvudtitel på extra stat för år 1893 anvisa erforderligt belopp af 3,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas till inlösen för statens räkning af den af bergshauptmannen *J. H. af Forselles* efterlemnade samling bergarter och mineral jemte dertill hörande manuskript.

Ang. ifrågasatt anslag till inlösen för statens räkning af en utaf framlidne bergshauptmannen J. H. af Forselles efterlemnad samling af bergarter m. m.

Beträffande de skäl, motionärerna åberopat till stöd för sitt förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen med dervid fogade bilagor, innefattande utlåtanden, som af vetenskapsakademien och komiterade derinom samt chefen för Sveriges geologiska undersökning afgifvits öfver en af bergshauptmannen af Forselles' dotter, fröken *Maria Charlotta af Forselles*, hos Kongl. Maj:t gjord ansökning om inlösen för statens räkning af ifrågavarande samling.

Då, enligt hvad utskottet inhemtat, berörda ansökning ännu icke varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, får utskottet, som emellertid icke auser det böra ifrågakomma, att särskildt anslag af Riksdagen för ändamålet anvisas, hemställa,

att herrar *Nyströms* och *Nissers* ifrågavarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

Befrämjande i allmänhet af slöjderna.

28:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till en andre instruktör i husslöjd.

att Riksdagen må på extra stat jemväl för år 1893 bevilja, till *anställande af en andre instruktör i husslöjd*, 2,000 kronor.

[25.]

29:o) Vidare hemställer utskottet,

Ang. anslag till väfskolan i Borås.

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må på extra stat jemväl för år 1893 bevilja *dels*, såsom bidrag till upprätthållande af *wäfskolan i Borås* — med vilkor att från *Elfsborgs läns landsting* eller eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande miust hälften af statsanslaget — 3,800 kronor

[26.]

och dels, såsom bidrag till aflönande af en andre lärare vid samma skola, 1,000 kronor, under vilkor att enahanda belopp varder för ändamålet från nämnda läns landsting eller eljest tillskjutet.

Ang. anslag
för Sveriges
deltagande i
utställningen
i Chicago.
[27.]

30:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1893 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag af 200,000 kronor att användas dels för *deltagande i 1893 års internationella utställning i Chicago* och dels till *understöd åt teknici för att besöka nämnda utställning*.

Departementschefen har vid detta ärendes föredragning omförmält, hurusom i början af år 1891 genom Amerikas Förenta staters härvarande minister, å dess regerings vägnar, ankommit inbjudning till de förenade rikena Sverige och Norge att deltaga i den konst-, industri och slöjd- samt jordbruks-, grufve- och fiskeriutställning, som till firande af fyrahundrade årsdagen af Amerikas upptäckt genom Cristofer Columbus vore afsedd att hållas i Chicago i staten Illinois från den 1 maj 1893 till sista torsdagen i oktober månad samma år.

I anledning häraf hade kommerskollegium, som genom remiss anbefalts att, efter vederbörandes hörande, afgifva utlåtande i frågan, införskaffat yttranden i ärendet af åtskilliga myndigheter, korporationer samt föreningar af näringsidkare.

Bland dessa myndigheter, korporationer och föreningar hade ett deltagande från Sveriges sida uti ifrågavarande utställning tillstyrkts endast af handels- och sjöfartsnämnderna i Malmö och Gefle, handelsföreningen i sistnämnda stad samt fabriksföreningen i Eskilstuna, hvar emot ett dylikt deltagande afstyrkts af landtbruksstyrelsen, landtbruksakademiens förvaltningskomité, fullmäktige i jernkontoret, styrelsen för exportföreningen, styrelsen för slöjdföreningen samt handels- och sjöfartsnämnderna i Stockholm och Göteborg. Fabriksföreningarna i Norrköping och Stockholm, handverksföreningarna i Malmö, Norrköping och Stockholm samt industriföreningen i Malmö hade, utan direkt vare sig af- eller tillstyrkande, framhållit, att, enligt deras åsigt, något allmänare eller lifigare deltagande i utställningen icke vore att från svenska industriidkares sida förvänta, under det att akademien för de fria konsterna samt handels- och sjöfartsnämnden i Norrköping jemte stadsfullmäktige i Borås och Eskilstuna icke yttrat sig i fråga om lämpligheten af eller utsigterna för ett deltagande i utställningen.

För egen del hade kommerskollegium i utlåtande af den 1 maj 1891 anfört, att, då af de inkomna yttrandena framginge, att något

deltagande uti ifrågavarande utställning från svenska industriidkares sida, åtminstone i vidsträcktare mån, icke vore att förvänta, anledning till vidtagande af några särskilda åtgärder för Sveriges deltagande i utställningen icke syntes vara för handen.

Ett nytt uppslag i denna fråga hade emellertid — anför departementschefen — sedermera inträffat derigenom, att bestyrelsen för det allmänna möte mellan teknici och fabrikanter — som, på inbjudning af tekniska samfundet i Göteborg, hölls derstädes i augusti månad 1891 och hvarvid, enligt uppgift, infunnit sig omkring 350 ingeniörer, arkitekter och teknici inom olika områden samt fabrikanter från alla trakter af landet — uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift, under anförande af de skäl, som talade för önskvärdheten af vårt lands deltagande i den stundande utställningen i Chicago och af reseunderstöd af allmänna medel åt teknici för besök vid utställningen, framfört mötets i sådant afseende fattade resolution.

Kommerskollegium hade med anledning häraf erhållit befallning att dels — efter det genom öfverståthållareembetets och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i rikets samtliga län försorg landets näringsidkare lemnats tillfälle att före den 15 november 1891, enligt af kollegium upprättade formulär, afgifva yttrande, om och i huru vidsträckt mån de vore villige att deltaga i ifrågavarande utställning — inkomma med utlåtande och förslag, huru vida Sverige borde vid utställningen representeras, tillika med förslagsberäkning öfver statens kostnader därför, dels ock afgifva utlåtande öfver hvad i ofvanberörda framställning anförts i fråga om tilldelande af anslag åt teknici för besök vid utställningen.

Med öfverlemnande af de uppgjorda formulären hade härefter öfverståthållareembetet samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen anmodats att tillställa näringsidkarne exemplar af samma formulär och att föranstalta, det de å formulären afgifna yttrandena blefve af myndigheterna öfverlemnade till kollegium. Derjemte hade kollegiet i fråga om det väckta förslaget om anvisande af anslag åt teknici för besök vid utställningen begärt yttranden från styrelsen för svenska teknologföreningen i Stockholm, tekniska samfundet i Göteborg och skånska ingenjörsklubben i Malmö.

Kollegiet hade sedermera den 27 november 1891 afgifvit nytt utlåtande i ärendet och på samma gång öfverlemnade de yttranden, som i frågan afgifvits, äfvensom ett af särskilda komiterade inom tekniska samfundet i Göteborg utarbetadt förslag i ämnet jemte förslagsritningar till den svenska utställningsbyggnaden.

På sidorna 34—55 i statsrådsprotokollet har departementschefen redogjort för hvad som i ärendet dervid blifvit anfördt, och får utskottet här intaga de hufvudsakligaste delar af denna redogörelse.

Beträffande först frågan, *huru vida Sverige bör vid utställningen representeras*, har *bestyrelsen för ofvannämnda möte i Göteborg* andragit bland annat att, äfven om den omedelbara, pekuniära vinsten för alla de svenske industriidkare, som komme att deltaga i utställningen, under förutsättning att staten emottoge inbjudningen dertill, ej komme att motsvara omkostnaderna därför, förefunnes dock flere industrigrenar, dels gamla, inom landet rotfästade, dels ock nya på senare åren uppblomstrande, hvilka skulle hafva en påtaglig och beaktansvärd fördel af att blifva representerade på denna utställning. Så hade exempelvis den svenska jernhandteringen haft en obestridd fördel af landets deltagande i utställningen i Philadelphia år 1876, enär amerikanernes uppmärksamhet då först blef offentligen fäst derpå att det jern, som de dittills förskaffat sig under benämningen »norway iron», egentligen vore svenskt jern, hvilken för vårt jerns afsättning hämmande namnförvexling ännu ej vore till fulla häfd. Äfven flera andra af våra varumärken vore alldeles för litet kända bland den stora mängden af engelsk-talande folk. En jemförelsevis ny industrigren härstädes, cementtillverkningen, om hvilken England intill sistnämnda tidpunkt varit så godt som ensamt på världsmarknaden, hade då äfven lyckats göra sig känd och deraf skördat vinst, hvilket jemväl torde vara förhållandet med flere andra industrigrenar. Den afsättning af svenska produkter, som nu vore på god väg att slå rot i Brasilien, Argentina med flera af Sydamerikas stater och för hvars utbredning i Ostindien, Japan och China med flera andra länder den svenska exportföreningen vore verksam, komme i väsentlig mån att främjas genom vårt officiella deltagande i den efter en storartad måttstock tillärnade Chicagoutställningen, som utan tvifvel komme att besökas af de mest framstående affärsmän och industriidkare från nyssnämnda länder. Ett afböjande svar på den från För-
enta staterna gjorda inbjudningen kunde deremot med visshet sägas komma att verka hämmande på de ansträngningar, som från många håll gjordes att för svenska produkter vinna utländsk export, hvilken hämmande inverkan komme att göra sig känd icke blott på den transatlantiska marknaden utan äfven på den europeiska.

Tekniska samfundet i Göteborg har förordat ett deltagande från Sveriges sida i berörda utställning i hufvudsaklig öfverensstämmelse med en af ofvannämnde, inom samfundet utsedde komiterade utarbetad plan. (Se sidorna 35—38 i statsrådsprotokollet.)

I afseende å denna fråga har *kommerskollegium* anført, att Sverige vid de flesta af de större internationella utställningar, som förekommit, varit representeradt. Ett undantag härifrån hade verldsutställningen i Paris 1889 utgjort. Sverige hade derjemte deltagit i flera utländska specialutställningar, såsom fiskeri-, landbruks-, grufve- med flera utställningar; och särskildt vid de nordiska utställningarna i Köpenhamn hade den svenska industrien intagit ett framstående rum.

För dem bland verldsutställningarna, till hvilka staten lemnat bidrag, hade statens omkostnader, utom i fråga om resestipendier, enligt tillgängliga handlingar och räkenskaper utgjort:

i anledning af utställningen i London 1851	18,000	kronor,
» » » i Paris 1855	69,900	»
» » » i London 1862	139,400	»
» » » i Paris 1867	170,200	»
» » » i Wien 1873:		
af Riksdagen anslagna	150,000:	—
enligt kongl. bref den 8 november		
1872 och 25 april 1873	20,000:	— 170,000 »
i anledning af utställningen i Philadelphia 1876	373,000	»
» » » i Paris 1878:		
af Riksdagen anslagna	200,000:	—
enligt kongl. bref den 30 november		
1877, 29 mars och 4 juli 1878 ...	63,000:	— 263,000 »

Förutom ofvannämnda statsbidrag för Sveriges deltagande i verldsutställningarna i Wien 1873 och Paris 1878 hade, till betäckande af de allmänna omkostnaderna, genom frivilliga bidrag af enskilde, influtit för den förra utställningen 80,672 kronor och för den senare 10,500 kronor, hvadan sålunda de allmänna omkostnaderna för Sveriges representerande vid sistnämnda utställningar belöpte sig till:

i Wien	250,672	kronor
och Paris	273,500	»

För bedömandet af de kostnader, som erfordrades för olika ändamål i sammanhang med deltagandet i en utställning, har kollegiet till ledning meddelat utdrag ur räkenskaperna för utställningarna i Wien 1873, Philadelphia 1876, Paris 1878, Madrid 1883 och Köpenhamn 1888. (Se sidorna 40—41 i statsrådsprotokollet.)

Kollegiet har vidare upplyst, att exporten från Sverige till Amerikas Förenta stater i medeltal för de fem åren 1885—1889 haft ett värde af 1,771,325 kronor för år, hvori ingått värdet af i medeltal för år under samma tid till Förenta staterna exporterade 10,460 ton jern och stål samt 4,030 ton trämassa. Enligt svensk statistik vore vidare värdet af exporten till Förenta staterna från Sverige år 1889 1,447,864 kronor, innefattande värdet af 4,500 ton jern och stål samt 5,700 ton trämassa; men enligt amerikansk statistik hade samma år till Nordamerika importerats, jemlikt ursprungsbevis, 64,000 ton svenskt jern och stål samt 8,064 ton svensk trämassa äfvensom andra svenska varor till sådan mängd, att importens sammanlagda värde vore 2,787,000 dollars, hvilken olikhet i uppgifter berodde derpå, att den svenska statistiken angåfve såsom till Förenta staterna utfördt endast hvad som direkt från Sverige dit afskeppats, men den amerikanska äfven alla de varor, som genom mellanhänder från Sverige anländt till Förenta staterna.

Kollegiet har ytterligare erinrat, att det i utlåtandet den 1 maj 1891, på grund af då infordrade yttranden, ansett, att något deltagande uti utställningen i Chicago 1893 från svenske industriidkares sida, åtminstone i vidsträcktare mån, icke vore att förvänta. Denna mening syntes kollegiet icke heller hafva blifvit vederlagd genom det tillfälle, som nu bereds näringsidkarne i landet att yttra sig i ämnet. Af de tillsammans 9,750 formulär till yttranden om deltagande i utställningen, hvilka kollegium tillstält öfverståhållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län, för att efter dessa myndigheters bepröfvande och genom deras försorg utdelas bland landets näringsidkare, hade 2,146 till kollegium återkommit besvarade. Af de näringsidkare, som sålunda yttrat sig, hade 161 förklarat sig villige att i utställningen deltaga, åtskillige dock under ett eller annat vilkor, såsom att staten droge alla omkostnaderna, eller under förutsättning af kollektiv utställning o. s. v. Obestämda svar hade lemnats af 12, men de öfriga 1,973 hade förklarat sig icke vilja i utställningen taga del; varande bland de nekande yttrandena äfven sådana afgifna af kommuner och andra korporationer.

Då intresset för deltagandet i utställningen i Chicago och att därför göra några uppoffringar visat sig inom de flesta industrigrupper hos de mera betydande näringsidkare, hvilka i främsta rummet borde vara vid utställningen representerade, föga lifligt, och särskildt inom vissa grupper detta intresse nästan alldeles saknades, samt de kostnader, som för en allmän svensk utställning skulle drabba statsverket, blefve

ganska afsevärda, funne kollegium sig icke heller nu böra förorda anordnandet af en allmän svensk utställning, i hvilken en hvar näringsidkare, som det åstundade, skulle ega deltaga.

Men å andra sidan ansåge kollegiet, att ett litet land, hvilket, såsom vårt, intoge en ingalunda obetydlig plats inom industriens och odlingens tjenst, icke borde helt och hållet underlåta att vid en utställning sådan som den nu ifrågasatta, låta sig representeras. Det vore icke lämpligt eller nyttigt att icke söka begagna det tillfälle, som nu erbjöde sig att ej allenast bland hela Nord- och Syd-Amerikanska verldsdelens folk, utan äfven bland Australiens och en stor del af Asiens bebyggare göra vårt land och dess kultur kända; och kunskapen om vårt land kunde i icke oväsentlig grad genom ett deltagande i Chicagoutställningen spridas äfven bland Europas nationer, då representanter för dem sannolikt i stort antal komme att besöka denna utställning. Och jemväl deruti att, enligt hvad kollegium erfarit, det vore mycket antagligt att, på ett eller annat undantag när, Europas samtliga länder komme att vid meranämnda utställning representeras, för hvilket ändamål många bland dem redan anvisat anslag, låge en maning för oss att inför öfriga verldsdelar söka försvara vår plats i ledet af Europas kulturfolk. Slutligen borde äfven den betydelsen af ett Sveriges representerande vid utställningen, att detta skulle tjena till att underhålla och befästa bandet mellan den talrika svenska befolkning, som i Nord-Amerika nedslagit sina nya bopålar, och det gamla fosterlandet, icke lemnas utan afseende.

Allt detta sammanlagt utgjorde, enligt kollegiets förmenande, ett stort fosterländskt, om ock måhända öfvervägande ideelt intresse, hvilket hade sitt fulla berättigande och borde beaktas. Kollegiet hade alltså med hänsyn härtill tänkt sig att, för den händelse Kongl. Maj:t skulle dela nyssnämnda uppfattning, Sverige borde å utställningen representeras och att detta representerande borde så tillgå, att på utställningsplatsen i Chicago en svensk byggnad uppfördes, i och omkring hvilken en utställning anordnades, som kunde gifva en tydlig föreställning om vårt lands kultur- och industriståndpunkt och der upplysningar af alla slag stode att vinna om våra exportartiklar, om landets naturliga beskaffenhet och hjälpkällor m. m. Att utställningsföremål i tillräcklig mängd och af lämplig beskaffenhet för en dylik utställning skulle kunna erhållas i de flesta fall utan särskilda uppoffringar från statens sida för inköp af föremålen, lede intet tvifvel. Anordnandet af ett dylikt »mönsterlager», som omhänderhades af en med våra industriella och öfriga förhållanden förtrogen person, hvilken kunde

lemna upplysningar om, hvarest och på hvilka vilkor med de utställda föremålen likartade varor kunde i vårt land erhållas, borde jemväl kunna tjena landets materiella intresse i ej oväsentlig mån. Kostnaderna för en dylik utställning blefve visserligen i och för sig icke obetydliga, men dock vida understigande dem, som svenska staten vidkännts för utställningen i Philadelphia. För en svensk utställning i Chicago, inrymd i en i Sverige förfärdigad byggnad, skulle kostnaderna enligt kollegii beräkning ställa sig ungefär sålunda:

Förberedande arbeten i Sverige	6,300: —	
Byggnad, uppsatt	40,000: —	
Kommissarien, arfvode i Chicago	20,000: —	
Sekreteraren, d:o d:o	7,500: —	
Resor	3,000: —	
Arkitekt	6,000: —	
Öfrigt biträde	5,000: —	41,500: —
Inredning, dekoration, uppställning	30,000: —	
Trycksaker	10,000: —	
Försäkringar	15,000: —	
Transporter	40,000: —	
Byråomkostnader m. m.	17,200: —	
		tillsammans kronor 200,000: —

Skulle emellertid denna summa, 200,000 kronor, anses för hög, kunde en svensk utställning äfven så anordnas, att Sverige utverkade sig plats för en kollektivutställning inom den amerikanska allmänna hufvudbyggnaden i Chicago. En der inrymd utställning komme dock icke att göra samma verkan eller blifva så ändamålsenlig som en utställning, på ofvan antydt sätt, ordnad i egen svensk byggnad. Kostnaden för en svensk utställning i den stora hufvudbyggnaden kunde beräknas sålunda:

Förarbeten i Sverige	6,300: —
Kommissarie, sekreterare, arkitekt, biträden och resor	41,500: —
Inredning och dekoration	20,000: —
Försäkring	10,000: —
Trycksaker	10,000: —
Transporter	30,000: —
Byråomkostnader m. m.	17,200: —
	tillsammans kronor 135,000: —

På grund af hvad sålunda andragits, hade kollegiet föreslagit att, derest Kongl. Maj:t skulle pröfva skäligt, att Sverige blefve vid utställningen i Chicago 1893 representeradt, detta representerande finge ega rum på så sätt, att en svensk utställning, afsedd att lemna en tydlig bild af vårt lands ståndpunkt inom kultur och industri, dess naturbeskaffenhet, dess naturliga hjälpkällor m. m., anordnades, samt att åtgärd vidtoges för beredande af anslag för detta ändamål till belopp af helst 200,000 kronor, eventuelt 135,000 kronor, äfvensom att en kommission tillsattes för omhändertagandet af med utställningen sammanhängande frågor och för att ordna utställningens detaljer samt anskaffa eller utvälja för ändamålet lämpliga utställningsartiklar m. m.

Hvad derefter angår frågan om tilldelande af anslag åt teknici för besök vid utställningen i Chicago har bestyrelsen för ofvannämnda möte i Göteborg erinrat, att, med afseende å den höga ståndpunkt, som den maskin- och fabriksmessigt drifna manufaktureringen af en mängd varor samt maskiner och verktyg inom Amerikas Förenta stater uppnått, en beaktansvärd fördel för vårt land kunde skördas om ett större antal teknici härifrån sattes i tillfälle att besöka Chicagoutställningen för att der göra studier, somliga i merkantilt, andra i rent tekniskt syfte, helst det torde medgifvas, att många af vårt lands industrier haft för sin tillkomst att tacka den kunskap och erfarenhet, som vunnits i Amerika, och att andra tagit väsentligt intryck och lyftats genom samma inflytande.

Styrelsen för Svenska teknologföreningen i Stockholm, som på det kraftigaste förordat den gjorda framställningen om reseunderstöd åt landets teknici för studieresor till utställningen, har dervid anfört, att beträffande frågorna om anslagens belopp, om de kompetensvilkor, som borde uppställas för erhållande af understöd, samt om de föreskrifter, som borde meddelas till kontroll öfver understödens rätta användande, dessa frågor besvarande vore i väsentlig mån beroende på, huru långt man ansåge sig böra utsträcka omfattningen af begreppet »tekniker», enär, om detta toges i dess vidsträcktaste bemärkelse, det omfattade ej allenast praktiserande ingenjörer och arkitekter, utan äfven lärare vid tekniska undervisningsanstalter samt egentliga yrkesidkare eller handverkare. För dessa olika kategorier borde kompetensvilkoren för understöds åtnjutande och äfven andra föreskrifter uppställas olika. På grund häraf ansåge styrelsen det lämpligast att inskränka sina uttalanden till endast den första gruppen af teknici eller teoretiskt och praktiskt utbildade sådane. För bedömandet af det erforderliga anslagsbeloppet blefve i första hand nödvändigt att bestämma ungefärliga an-

talet ingenjörer och arkitekter, som ansåges böra undfå understöd, och, om härvid utginges derifrån, att representanter för alla de för vårt land viktigare industrigrenar borde utsändas till utställningen, finge ett sammanlagdt antal af 60 personer ej anses vara för högt beräknadt. Om vidare förutsattes att för resan och vistelsen vid utställningen åtginge omkring två månader, kunde det understöd, som af allmänna medel borde beredas en hvar af dessa personer, i medeltal uppskattas till 1,000 kronor, hvadan hela det erforderliga anslagsbeloppet blefve 60,000 kronor. Beträffande styrelsens uttalande rörande kompetensvilkor för erhållande af reseunderstöd och garantier för understödets rätta användande hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet (sid. 50).

Tekniska samfundet i Göteborg har på det varmaste instämt i tekniker-mötets förslag om anslag i berörda syfte, enär väsentliga fördelar skulle beredas den svenska industrien genom att dess målsmän finge tillfälle att besöka Chicagoutställningen och der taga kännedom om den i många afseenden framstående amerikanska industriens ståndpunkt, hjälpmedel och arbetsmetoder. Då emellertid omkostnaderna för en dylik resa vore så stora, att utan statens understöd endast ett fåtal teknici skulle kunna besöka utställningen, borde understöd lemnas i ganska stort antal och af sådan storlek, att de utgjorde ett väsentligt bidrag till omkostnadernas bestridande. I fråga om kompetensvilkoren för erhållande af understöd förefunnes stora svårigheter på grund af de med hvarandra ganska olika kategorier af sökande, som utan tvifvel komme att anmäla sig och som vore förtjente att komma i betraktande, enär det icke endast vore de i egentlig mening så väl teoretiskt som praktiskt utbildade teknici, hvilkas understödjande vore för landets industri af betydelse, utan det äfven inom den mindre industrien och handtverkerierna funnes ett ganska stort antal personer, hvilka icke varit i tillfälle att bedrifva i egentlig mening teoretisk-tekniska studier, men som ändock skulle kunna med framgång studera utställningen och derifrån hemföra rön och iakttagelser, som sedermera kunde visa sig i hög grad fruktbarande. Jemte det samfundet instämt i hvad Svenska teknologföreningen i fråga om understöd åt sådana personer, som egde så väl praktisk som teoretisk utbildning, i afseende å anslagsbeloppets och de skilda stipendiernas storlek, föreslagit, har samfundet likväl af hänsyn till jemväl öfriga teknici hemställt, att anslagsbeloppet höjdes till 80,000 kronor för att understöd jemväl skulle kunna tilldelas dem, som styrkte sig ega tillräcklig underbyggnad samt grundlig praktisk erfarenhet inom angifvet studieområde.

Skånska ingenjörsklubben i Malmö har jemväl instämt i de af tekniker-

mötet uttalade åsigter om lämpligheten af de föreslagna reseunderstöden, under anförande bland annat, att, då ändamålet med reseunderstöden icke vore att bereda de sökande tillfälle att komplettera sin allmänna tekniska bildning, hvilket skulle fordra en längre vistelse vid utställningen, utan fast hellre att bereda dem möjlighet att inhemta kunskaper i de specialfack, hvaråt de egnat sig, alla stipendierna borde göras lika stora och bestämmas hvartdera till 1,500 kronor, med skyldighet för stipendiaterna att vistas utomlands minst 60 dagar; samt att med hänsyn till de många olika industrigrenar, som förekomme i vårt land, och dertill att icke blott ingenjörer utan i lika hög grad sådana personer, åt hvilka vore anförtrodd närmaste ledningen af arbeten, såsom t. ex. verkmästare, borde ifrågakomma vid stipendiernas utdelande, antalet af dylika stipendier lämpligen borde bestämmas till 100, så att hela det belopp, som härför vore behöfligt, blefve 150,000 kronor.

Kommerskollegium har i afseende å denna fråga anfört följande:

Antingen Sverige blefve vid den tillärnade utställningen i Chicago representeradt eller icke, borde dock det tillfälle, som genom utställningen bereddades att vinna kännedom om de inom andra länder, särskildt Amerika, under de senare åren gjorda framsteg i industrielt och tekniskt med flera afseenden, icke lemnas obegagnadt. För att emellertid häraf måtte kunna uppstå någon verklig fördel, vore nödigt att kännedomen om det nya och nyttiga, utställningen kunde hafva att uppvisa, blefve inom landet mera allmänt spridd. Detta mål skulle på lämpligaste sätt ernås genom anvisande af ett så stort anslagsbelopp för de nu ifrågasatta reseunderstöden, att flertalet af vårt lands olika industrigrenar kunde blifva bland understödstagarne representeradt.

Då de personer, som komme i åtnjutande af dessa understöd, icke allenast kunde vid utställningen se och studera nya arbetsmetoder, varor, verktyg och maskiner m. m., utan äfven finge tillfälle till erfarenhet derigenom att, enligt hvad kollegium inhemtadt, Amerikas Förenta staters och Canadas förnämsta ingenjörsföreningar sammanslutit sig för att vid utställningen inrätta för teknici från alla länder under hela expositionstiden tillgängliga samlingslokaler, der tillika upplysningar af alla slag rörande utställningen m. m. erhöles, samt för hållande af öfverläggningar rörande nästan alla grenar af industriel verksamhet äfvensom för anordnande af utflygter till industriella verk m. m., torde vid nu ifrågavarande utställning möjligheten att vinna vidgade kunskaper, af hvilka vår industri kunde draga nytta och dess utveckling befrämjas, vara mer än vanligt stor.

Jemväl vid föregående utställningar hade anslag af statsmedel

varit anvisade för med det nu ifrågasatta jemförliga ändamål; så anvisades till reseunderstöd för

utställningen i Paris 1851	6,000 kronor,
” ” London 1862	6,850 ”
” ” Paris 1867	6,500 ”
” ” Köpenhamn, London och Moskwa 1872	10,000 ”
” ” Wien 1873	20,000 ”
” ” Paris 1889	10,000 ”

och af det utaf Riksdagen för utställningen i Philadelphia anvisade belopp, 400,000 kronor, hade till resestipendier användts 27,000 kronor.

Af dessa vid olika tillfällen anvisade anslag hade understöd utdelats än åt lärare vid de tekniska läroverken, än åt teoretiskt och praktiskt bildade teknici, än åt andra industriidkare och slutligen äfven åt arbetare i de särskilda näringsyrkena. För besök vid utställningen i Philadelphia 1876 hade dock reseunderstöd af ofvan nämnda medel utgifvits endast åt ingenjörer.

Äfven nu borde, i betraktande af dels utställningsortens aflägsenhet och dyrheten af resorna dit och derifrån, dels ofvanberörda syfte med understöden, nemligen att göra kunskapen om hvad vid utställningen vore nytt och nyttigt mera allmänt spridd, understöden utgå endast till sådana personer, som genom sin ställning inom industrien och sina insigter kunde till nämnda syftes ernående verkligen medverka och som derjemte borde kunna sjelfve bidraga till resekostnadernas bestridande.

Hvad anginge storleken af det anslag, som skulle ifrågakomma, borde med hänsigt till det nyttiga och lämpliga deri, att så många som möjligt af landets olika näringar blefve bland understödstagarne representerade, anslagsbeloppet icke bestämmas lägre än till 50,000 kronor att fördelas i stipendier om minst 1,000 och högst 1,500 kronor efter bepröfvande i hvarje fall.

Kollegium hemstälde därför, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för beredande af ett anslag om 50,000 kronor, att användas till understöd för besök vid utställningen i Chicago 1893 åt sådane svenske män, som till följd af sin ställning inom de skilda näringarnas tjänst eller eljest kunde anses utöfva en mera allmän inverkan på näringarnas utveckling, samt att, derest ett dylikt anslag skulle beviljas, måtte af Kongl. Maj:t föreskrifvas, att ansökning om erhållande af reseunderstöd af detta anslag skulle till kommerkollegium ingifvas inom utgången af viss tid, som af collegium bestämdes; att den, som anmälde sig till

undfående af reseunderstöd, skulle, med angifvande af hvad han ärnade vid utställningen särskildt studera, styrka sig inom detta ämne ega tillräcklig underbyggnad och praktisk insigt för att kunna med fördel tillgodogöra sig de rön och iakttagelser, hvartill utställningen inom området för hans tillärnade studier kunde lemna tillfälle; att understöden skulle efter pröfning i hvarje fall utgå med lägst 1,000 och högst 1,500 kronor; att på vistelsen i Nord-Amerika skulle användas en tid af minst 45 dagar; att understödstagare skulle, sedan han till fäderneslandet återvändt, till kommerskollegium afgifva fullständig reseberättelse, innefattande ej allenast uppgift om resan och de orter, som derunder besökts, utan äfven redogörelse för det nya och nyttiga, som i afseende å det angifna studieföremålet iakttagits; att understödstagare derjemte åläge att styrka, det han minst 45 dagar uppehållit sig i Nord-Amerika; att af reseunderstödet allenast tre fjerdedelar finge före afresan lyftas och den återstående fjerdedelen deremot innehållas, intill dess efter återkomsten till fäderneslandet ofvannämnda berättelse och intyg om vistelsen i Nord-Amerika aflemnats och blifvit godkända; att berättelsen och sistnämnda intyg skulle vara aflemnade senast inom ett år från den dag, då de första tre fjerdedelarna af understödet lyftats; samt att understödstagare skulle ställa till vederhäftigheten styrkt borgen för att, derest han underlåte något af hvad ofvan sagts, den uppburna delen af understödet blefve till staten återbetald.

Slutligen har kollegium, beträffande sättet för bestämmandet af hvilka personer, som skulle komma i fråga att undfå understöd af nu föreslagna anslag, hemställt, att anslaget måtte af Kongl. Maj:t fördelas på förslag af kollegiet, som skulle bemyndigas att rörande de sökandes kompetens höra tekniska högskolan äfvensom till samråd i ärendet inkalla några industriidkare eller andra personer, hvilka funnes lämpliga att lemna till äfventyrs behöfliga upplysningar om de sökande.

Sedan kommerskollegium afgifvit sitt utlåtande af den 27 sistlidne november, hade äfven *tekniska högskolans styrelse*, på hemställan af högskolans lärarekollegium, upplyser departementschefen vidare, inkommit till Kongl. Maj:t med framställning om att lärarne vid rikets tekniska undervisningsanstalter måtte kunna komma i åtnjutande af reseunderstöd, som af allmänna medel blefve anslagna för besök vid Chicago-utställningen; och hade kommerskollegium i utlåtande öfver denna framställning förordat densamma, med förklarande att kollegium redan vid afgifvande af sitt utlåtande öfver teknikermötets framställning åsyftat, att de af kollegium föreslagna reseunderstöden skulle kunna meddelas äfven åt tekniska lärare.

För egen del har departementschefen anfört, att den utställning, som vore afsedd att hållas i Chicago under år 1893, säkerligen komme att intaga ett synnerligt framstående rum bland nutidens verldsutställningar, och att man för visso kunde antaga, att densamma komme att besökas af personer från de flesta länder, ej mindre från de redan på högre kultur stående än äfven från dem, hvilka sträfvade att utveckla sig till en sådan. Det borde därför kunna förväntas, att, om vi genom att deltaga i utställningen kunde lyckas att fästa uppmärksamheten på de grenar af vår industri, som kunde uthärda täflingen med andra länders verksamhet på samma områden, vi derigenom skulle kunna påräkna vidgade afsättningsområden för våra alster. Ett tillfälle, sådant som det, hvilket nu erbjöde sig att göra våra fabrikat kända, borde därför icke lemnas å sido, äfven om det kunde tyckas, att de dermed förenade uppoffringar i pekuniärt afseende stälde sig väl höga. Om Sverige, som icke sedan år 1878 deltagit i någon större allmän internationel utställning, uteblefve äfven från den nu förestående i Chicago, kunde man befara, att vår, i förhållande till landets betydelse för öfrigt, i vissa afseenden högt uppdrifna industri blefve förbisedd och att vår marknad på utlandet så småningom öfverflyglades af andra länder, som bättre förstode att framhålla sina tillverkningar. Man borde i förevarande fråga besinna, att det gälde afsättningen icke allenast i Amerika utan äfven i länder, hvilka genom vid utställningen närvarande näringsidkare erhöle kännedom om hvad vårt land hade att erbjuda. Sveriges industri hade numera nått den ståndpunkt, att den hvad naturliga tillgångar och arbetsskickligheten beträffade kunde på de flesta viktigare områden täfla med nästan hvarje annat lands, men hvad prisbilligheten anginge vore Sverige likasom hvarje annat land beroende af den afsättning, som kunde påräknas, och det vore härutinnan, som Sverige i många afseenden stode efter andra länder. För att ernå en större afsättning vore det första vilkoret, att våra tillverkningar blefve mera kända, och något lämpligare tillfälle dertill funnes knappast än att deltaga i en utställning af den omfattning som den ifrågavarande syntes komma att erhålla.

De kostnader, som vore förenade med ett dylikt deltagande, vore emellertid icke obetydliga, och man måste därför tillse, huru de medel, som för ändamålet anvisades, blefve på lämpligaste sätt disponerade. Det syntes därför vara alldeles gifvet, att ett urval borde ske af de föremål, som skulle utställas, så att inga andra tillverkningar dervid ifrågakomme än sådana, som kunde uthärda täflan med andra länders. Om således Sverige komme att deltaga i utställningen, syntes departe-

mentschefen nödigt, på det att kostnaderna skulle inskränkas inom måttliga gränser, att en särskild bestyrelse förordnades att taga saken om hand, med uppdrag att göra ett noggrant urval af utställningsföremålen. Huru vida en svensk utställning borde anordnas i en särskild byggnad eller erhålla sin plats i den allmänna utställningsbyggnaden vore en fråga, som först efter närmare undersökning, och sedan beloppet af statens bidrag blifvit bestämdt, kunde afgöras och i första hand borde bedömas af bestyrelsen.

Hvad beträffade beloppet af det anslag, som för utställningen från Sverige erfordrades, så syntes detta, med hänsyn till utgifterna vid föregående utställningar, hvori Sverige deltagit, icke skäligen kunna beräknas till mindre än 150,000 kronor.

Hvad anginge de i ärendet gjorda framställningarne om beredande af anslag till reseunderstöd åt teknici, för att taga kännedom om utställningen, så syntes äfven dessa framställningar förtjenta af all uppmärksamhet; och borde ett sådant anslag icke understiga 50,000 kronor. Beträffande beloppen af reseunderstöden, så syntes dessa icke böra sättas lägre än till 1,000 kronor, men i vissa särskilda fall kunna bestämmas ända till 3,000 kronor, hvilket bidrag icke kunde anses för högt för en framstående tekniker, som gjorde den dyrbara resan öfver Atlanten och under utställningstiden uppehölle sig ett par månader i Amerika, der prisen under utställningstiden naturligtvis blefve högst betydligt uppdrifna. För stipendiaternas utseende ansåge departementschefen lämpligast, att en särskild nämnd tillsattes, som hade att granska ansökningarne och till Kongl. Maj:t afgifva förslag i ämnet.

Efter den utredning och belysning, frågan om Sveriges deltagande i Chicagoutställningen numera erhållit, anser sig utskottet ega all anledning tillstyrka Riksdagen att bevilja det af Kongl. Maj:t för ändamålet äskade anslagsbeloppet. Utskottet finner sig emellertid böra framställa några erinringar med afseende å vissa enskildheter i förslaget om medlens användning.

Först och främst synes det utskottet uppenbart, att, om deltagandet i utställningen skall blifva af åsyftad nytta för våra näringar, den svenska utställningen bör anordnas i en särskild byggnad. Skulle den inrymmas i den allmänna utställningsbyggnaden, torde nemligen vara att befara, att den icke komme att tilldraga sig vederbörlig uppmärksamhet och att särskildt dess egenskap af att vara *svensk* utställning icke komme att med tillräcklig tydlighet framträda. Om den blifvande bestyrelsen företager ett noggrant urval bland de föremål, som till utställningen annälas, och fäster afseende mera vid de för

exposition afsedda artiklarnes framstående beskaffenhet och lämplighet för export än vid mängden deraf, borde, enligt utskottets förmenande, kostnaderna för en särskild utställningsbyggnad kunna begränsas så, att det af departementschefen för sjelfva deltagandet i utställningen beräknade beloppet, 150,000 kronor, ej skulle behöfva öferskridas. Om det emellertid skulle visa sig, att kostnaderna komme att öfverstiga denna summa, föreställer sig utskottet, att Kongl. Maj:t skulle kunna af till Kongl. Maj:ts disposition ställda medel fylla bristen, hvilken icke lär komma att uppgå till något betydande belopp.

Med afseende å de föreslagna reseunderstöden har utskottet ansett sig böra såsom sin mening uttala, att, i enlighet med hvad kommerskollegium hemställt, understöd icke i något fall borde utgå med högre belopp än 1,500 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må på extra stat för år 1893 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag af 200,000 kronor, att användas dels för deltagande i 1893 års utställning i Chicago och dels till understöd åt teknici för att besöka nämnda utställning.

Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.

Ang. anslag till främjande af svenska aleters afsättning i utlandet.

[28.]

31:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd derfor anförts till statsrådsprotokollet (sid. 57) hemställer utskottet,

att Riksdagen må jemväl för år 1893 på extra stat anvisa ett anslag af 20,000 kronor, att af Kongl. Maj:t användas för att *åt alster af svensk industri och svenska näringar bereda afsättning i främmande länder.*

Ang. anslag till uppehållande af regulier ångbåtsförbindelse mellan Sveriges vestkust och England.

[29.]

32:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till uppehållande af en *regulier ångbåtsförbindelse* medelst sydsvenska ångfartygsaktiebolaget tillhöriga ångbåtar under åren 1892, 1893 och 1894 mellan å ena sidan de *hamnar vid Sveriges vestkust* samt å andra sidan de *engelska hamnar*, Kongl. Maj:t kunde finna skäligen bestämma, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett sammanlagdt belopp af 150,000 kronor, att på af Kongl. Maj:t stadgade vilkor användas till godtgörelse af

den förlust, som för bolaget kunde å nämnda företag uppstå, samt att till utgående under år 1893 af berörda belopp å extra stat anvisa 50,000 kronor.

Vid ärendets föredragning har departementschefen meddelat, att i en till Kongl. Maj:t i juni månad 1891 ingifven skrift styrelsen för sydsvenska ångfartygsaktiebolaget, med förmälan att bolaget allt sedan år 1878 uteslutande förmedlat den direkta transporten från städerna Malmö, Landskrona och Helsingborg af lefvande djur, smör och andra ladugårdsprodukter på England, dervid med bolagets ångfartyg intill 1890 års slut till nämnda land öfverförts 134,984 nötkreatur, 80,093 får och 652,742 drittlar smör, vidare anfört att, under det företaget i ekonomiskt hänseende i allmänhet lemnat någorlunda godt resultat, deremot år 1890 ett omslag inträffat i sådant afseende. Till följd af 1889 års knappa fodertillgång och deraf framkallad nödtvungen reducering af en väsentlig del af den normala kreatursstocken i södra Sverige hade nemligen en betydlig minskning i kreatursexporten år 1890 egt rum, så att bolagets bruttoinkomster med 152,985 kronor 1 öre understigit det föregående årets och enligt revisionsberättelsen en totalförlust å seglationen för 1890 uppstått af 42,083 kronor 42 öre. Dertill hade ytterligare kommit ej mindre att bolaget blifvit utsatt för konkurrens från ett utländskt bolags sida, så mycket käubarare, som detta bolags båtar understöddes af den korresponderande jernvägslinien i England, än äfven att de danskar, hvilka egde de hufvudsakligaste svinslagterierna i Skåne, sände sina för England afsedda produkter till Köpenhamn med de af svenska postverket subventionerade danska båtarna för att på denna väg befordras till England. Sydsvenska bolaget, som derigenom ginge miste om en fraktförtjenst af 40,000 kronor årligen, såge under dessa omständigheter sin framtid hotad, derest icke offentligt understöd i en eller annan form kunde erhållas för ifrågavarande ångbåtslinie, hvilken mera än de flesta gagnat jordbruket i södra och mellersta delarne af landet genom att sätta säljarne i direkt förbindelse med afnämarna af de förädlade svenska landtmannaprodukterna. Behofvet af denna ångbåtsförbindelse hade äfven i sin tid varit så känt och erkänt, att aktierna i bolaget till största delen tecknats af possessionater och landtbrukare i Skåne och Halland. Då det emellertid för tillgodo-seende af detta behof varit nödvändigt att anskaffa allt bättre ångbåtar, vore bolaget numera egare af tre sådana, särskildt inredda för kreaturstransport, hvilka, bokförda för tillsammans 1,165,000 kronor, hvardera rymde omkring 400 kreatur, förutom smör m. m., och med en fart i medeltal af 11½ knop ofta tillryggalade resan från Helsingborg

till Newcastle on Tyne på något öfver 50 timmar. De höga underhålls- och driftkostnader, som denna materiel och denna särskilda trade kräfde, i samband med den omständighet att icke från Skåne, såsom t. ex. från Göteborg, funnes timmer, jern etc. utan blott landtmannaprodukter att utföra, innebure förklaringen, hvarför behållningen på dessa båtar endast under särskildt gynsamma omständigheter kunde blifva så stor som på vanliga lastbåtar.

Styrelsen för ångbåtsbolaget hade vidare framhållit att, om subvention icke erhöles, utan bolaget blefve tvunget att nedlägga sin verksamhet och denna öfvertoges af utlänningar, hvilka sannolikt ej komme att sakna understöd i sitt land och i hvilkas händer affären derfor skulle kunna bära sig, följdén säkert blefve den, att de moderata frakter, som bolaget alltid hållit, komme att till skada för det svenska landbruket höjas, samt åberopat dels att understöd eller subvention redan nu af svenska staten lemnades åtskilliga sjölinier i form af postföringersättning och att, hvad den inre handeln och samfärdseln beträffade, dessa af staten erhöle det kraftigaste understöd i många former såsom genom byggnade och underhållande af dyrbara jernvägs-linier m. m., dels ock att i nästan alla länder staten lemnade högst betydliga penningeunderstöd till sådana sjölinier, som ansåges deraf förtjenta och af hvilka många, enligt hvad erfarenheten visat, icke kunnat utan dylikt understöd komma till stånd eller fortsätta sin för såväl handeln som jordbruket välsignelsebringande verksamhet; och hade styrelsen, med stöd af hvad sålunda anförts, anhållit om ett bidrag af statsmedel under år 1891 af 50,000 kronor.

Sedan kommerskollegium anbefalts att, efter det yttranden inhemtats från Kongl. Maj:ts befallningshafvande och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Malmöhus, Hallands samt Göteborgs och Bohus län afgifva utlåtande i ärendet, hade *Kristianstads läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* uti särskildt till Kongl. Maj:t afgifvet yttrande förmält, att det skulle lända icke blott Skånes utan hela Sveriges jordbruk och ladugårdsskötsel till oberäknelig skada, om den under de senare åren med så stor framgång påbörjade direkta exporten af gödboskap och mejeriprodukter från södra Sverige till England skulle upphöra och denna export komma att åter söka sin väg öfver Danmark, samt på grund af detta och i öfrigt anförda skäl på det varmaste förordat sydsvenska bolagets förevarande ansökning om understöd af allmänna medel för fortsättande af den för Sveriges jordbruk och boskapsskötsel så viktiga traden på England.

Med anledning af remissen hade kommerskollegium sedermera in-

kommit med utlåtande af den 13 november 1891 och dervid öfverlemnad ej mindre infortrade yttranden från Kongl. Maj:ts befallningshafvande och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Malmöhus, Hallands samt Göteborgs och Bohus län, än äfven en till kollegium ingifven ytterligare skrift af styrelsen för sydsvenska ångfartygsaktiebolaget. Departementschefen har på sid. 61—68 i statsrådsprotokollet redogjort för innehållet i dessa handlingar; och får utskottet ur denna redogörelse meddela följande.

Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har anfört bland annat, att genom den direkta förbindelse mellan städerna Malmö, Landskrona och Helsingborg samt England, som bolaget underhölle med stora tidsenliga ångare, hufvudsakligen afsedda för transport af lefvande kreatur, smör, fläsk och ägg, stora fördelar tillskyndats ej allenast de landsdelar i södra och östra Sverige, som begagnade sig af denna förbindelse, utan äfven vårt land i dess helhet. Vigten deraf att jordbrukaren kunde få sina produkter transporterade utan omlastningar direkt från svensk hamn till England framginge af det förhållande, att ju kortare tid de ifrågavarande artiklarne voro på väg, i desto bättre skick framkomme de till försäljningsorten och desto fördelaktigare blefve de der realiserade. Högre frakt, dubbla hamnumgälder, större risk och exportföremålens sämre skick vid framkomsten samt derigenom vålladt ofördelaktigare försäljningsresultat skulle otvifvelaktigt blifva följden af att nödgas sända lefvande djur och smör till utländsk hamn för att få dem öfverförda till England, hvadan rätt känbara förluster skulle komma att drabba afsändaren. För öfrigt borde ihåggkommas, huru beklagligt det vore om, sedan hela Öresundstrafiken gått ur våra händer, nu äfven vår export till England skulle komma att verkställas med en annan nations fartyg; och vore det förvaltningsutskottets allvarliga öfvertygelse, att det vore en stor förlust för alla de landsdelar, hvilka begagnade sig af nu ifrågavarande trade, och till en ej ringa skada för hela vårt land, om sydsvenska ångfartygsbolaget nödgades inställa en kommunikationsled, som vore till lika stort gagn för de enskilde jordbrukarne som för våra produkters anseende på världsmarknaden.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län har yttrat, bland annat: Det vore att beklaga, om sydsvenska ångfartygsaktiebolaget, som med synnerligt väl anordnade ångbåtar och på ett i allo särdeles tillfredsställande sätt sedan år 1878 ombesörjt transporten till England från Malmö, Landskrona och Helsingborg af lefvande djur, smör m. m., skulle nödgas upphöra med sin verksamhet. Ifrågavarande trafik skulle

då komma att antingen ombesörjas af utländska ångbåtar medelst direkt förbindelse med England, i hvilket fall det kunde befaras att, då dessa båtar vore ställda utan konkurrens, exportörernas intressen med afseende på tillmötesgående, omvårdnad om exportgodset och skälig prisbillighet i frakt blefve mindre väl tillgodosedda, eller ock ledas öfver Danmark. Erfarenheten vore emellertid redan nu icke ringa i fråga om de olägenheter, som svenska exportörer af lefvande djur, smör m. m. vore underkastade, då denna export skedde genom mellanhänder i Danmark, hvilka olägenheter bestode blaud annat deruti, att svensk vara vid framkomsten till Eugland stämplades såsom svensk eller dansk, beroende på dess kvalitet, men alltid till förfång för den svenska exporten. Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som vore i tillfälle att vitsorda hvad i ansökningsförmälts beträffande den konkurrens, för hvilken sydsvenska ångfartygsaktiebolaget i sin verksamhet vore utsatt från ett engelskt ångfartygsbolags sida, ansåge alltså ytterst önskvärdt att bolagets verksamhet komme att tills vidare fortgå, och om detta mål kunde genom beviljandet af det äskade anslaget ernås, vore enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande den uppoffring, staten sålunda underkastade sig, ej nämnvärd.

Hallands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, i hvars yttrande Kongl. Maj:ts befallningshafvande inom länet instämt har anført, bland annat: För närvarande ginge den direkta utförseln till England af våra ladugårdsprodukter dels öfver Göteborg och dels öfver Malmö jemte de städer, Landskrona och Helsingborg, hvilka på utfärden från Malmö till Newcastle angjordes af sydsvenska ångfartygsbolagets båtar. Utan fara för misstag borde kunna antagas, att största delen af de båda skånska länens, södra och mellersta Hallands, Blekinges, de tre småländska länens och södra Östergötlands jordbrukare sände sina till export afsedda ladugårdsprodukter öfver de sistnämnda afskeppningsorterna, under det att den hufvudsakliga afsättningen af dessa produkter från det öfriga landet sökte sin väg öfver Göteborg; och för stora delar af riket, med redan högt utvecklad och i ständigt framåtgående stadd ladugårdsskötsel, bildade sålunda den väg, hvarå sjötransporten besörjdes af nämnda bolags ångare, den naturliga exportleden till England. Vid fråga om understöd till bolaget i ändamål att sätta det i stånd att fortsätta med ifrågavarande verksamhet, låge emellertid den anmärkning nära till hands att, om bolagets fartyg droges från denna trade, sannolikt andra fartyg komme, utan särskildt åtgörande, att intaga deras ställe, och borde det för den, som hade någon kändedom om sjöfartsförhållandena, ej vara tvifvel underkastadt att, under berörda

förutsättning, i främsta rummet två fartygsegare skulle tillse, huruvida det ej vore med deras fördel förenligt att låta sina ångare intaga den lediga platsen, nemligen det »Forenede Dampskibsselskab» i Danmark och den engelsk-skotska firman Wilson, som hade afdelningskontor i Göteborg och hvars fartyg till hufvudsaklig del torde besörja utförseln derifrån till England af våra ladugårdsprodukter. Tanken på möjligheten af att dessa båda rederier, af hvilka hvartdera, såsom känt vore, förfogade öfver ett stort antal fartyg, träffade öfverenskommelse sins emellan om öfvertagande af ifrågakvarande trafik borde härvid ej uteslutas, och i sådant fall skulle antingen den del af vår export af ladugårdsprodukter, som ginge öfver de sydsvenska städerna, varda anförtrodd åt en förening, hemmahörande i ett land, med hvilket vårt eget hade en stark konkurrens att bestå just på det område, der dess biträde af oss anlätades, eller ock så godt som hela denna export ligga i händerna på en engelsk firma, af hvilka alternativ intetdera vore önskvärdt, då det icke kunde anses likgiltigt, om utförseln af en väsentlig del af våra jordbruksalster, hvilkas värde vore i hög grad beroende af det sätt, hvarpå denna utförsel verkställdes, lemnades utan medtäflare i händerna på utländska affärsmän, hvilka, huru omsorgsfullt deras angelägenheter i allmänhet än handhades, måste antagas lättare undgå den kontroll, som ett svenskt bolag, hvori svenske jordbrukare hade största delen, ej kunde undandraga sig.

Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, i hvars yttrande Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet sig förenat, har anmärkt, att förbindelser mellan Sverige och England för transport af kreatur och mejeriprodukter redan under lång tid förefunnits och fortfarande uppehölls genom flere särskilda ångbåtslinier från olika orter inom landet. Hvad särskildt beträffade Göteborgs och Bohus län, kunde en ångbåtsförbindelse med England, utgående från Malmö, ej hafva någon betydelse, då, den förutan, tillräckliga förbindelser mellan detta län och England upprätthölls med ett stort antal ångbåtar från Göteborg och Uddevalla. Om sådant bidrag, som här ifrågasatts, beviljades åt ett bolag, skulle andra under liknande förhållanden arbetande ångbåtsbolag säkerligen icke försumma att framkomma med anspråk att af samma skäl och med samma rätt äfven erhålla dylikt understöd af staten. Ett ogynsamt resultat af ångbåtstrafiken kunde vara beroende icke blott på för tillfället dåliga affärskonjunkturer och konkurrens af andra bolag, utan äfven på trafikens mindre omsorgsfulla ordnande och skötsel, användande af äldre icke kolbesparande fartyg med flere menligt iuverkande förhållanden, hvilka ej syntes böra uppmuntras

genom understöd. På grund häraf afstyrkte förvaltningsutskottet bifall till framställningen.

Styrelsen för sydsvenska ångfartygsaktiebolaget har i sin senast omförmälda till kommerskollegium ingifna skrift, med tillkännagifvande att bolagets verksamhet ej heller under år 1891 lemnat något gynnsamt resultat, anført, att styrelsen kunnat, genom att använda bolagets ångare i annan fraktfart, bereda delegarne i bolaget vinst i stället för förlust, till bevis hvarför åberopats, hurusom dels en af bolagets ångare »Ceres», hvilken för närvarande vore obehöflig på traden, vore förhyrd för £ 650 för månad å så kallad time charter, dels ock för de öfriga båtarna föreläge anbud af £ 700 för månad, siffror, hvilka vore liktydiga med en årlig nettovinst af 50,000 kronor för år för hvarje ångbåt, men att styrelsen emellertid ansett det såsom en hederssak att, så länge sådant utan allt för stor uppoffring kunnat ske, uppehålla en förbindelse, som bolaget varit den första att öppna och som varit och vore till stort gagn för landtmannen i så väl Skåne som hela södra Sverige. Gent emot de skäl för afslag, som anförts af Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, ville styrelsen påpeka att, såvidt styrelsen hade sig bekant, direkt förbindelse mellan Sverige och England för transport af kreatur och mejeriprodukter förefunnnes, förutom från Göteborg, endast från Malmö, Landskrona och Helsingborg; att förbindelsen öfver Göteborg icke hade den ringaste betydelse för Skåne och en stor del af södra Sverige, ty, innan sydsvenska ångfartygsbolaget började sin verksamhet, hade alla kreatur och landtmannaprodukter från dessa orter befordrats till England ingalunda öfver Göteborg utan via Köpenhamn med danska båtar; att då bolagets förlust under år 1891 vore synnerligen stor, men denna förlust kunnat alldeles undgås, om ångbåtarna blifvit satta i annan fraktfart, det syntes vara billigt att det för år 1891 begärda statsunderstödet beviljades bolaget, men att, då de ogynsamma konjunkturerna sannolikt icke komme att upphöra under den närmaste tiden, enahanda skäl, som anförts till stöd för subvention för 1891, jemväl talade för att understödet utsträcktes äfven till en kommande tid, och hemställde styrelsen därför nu, att statsunderstöd med 50,000 kronor årligen måtte beredas bolaget för en tid af fem år, räknade från den 1 januari 1891, så länge bolaget upprätthölle den reguliera förbindelsen mellan Malmö och hamn eller hamnar i England.

För egen del har *kommerskollegium* anført bland annat följande: Under de senaste förflutna fem åren 1885—1890 hade, enligt för kollegium tillgängliga uppgifter, utförseln från Sverige till England af nedan nämnda landtmannaprodukter utgjort:

	1886.	1887.	1888.	1889.	1890.
Fläsk	kg. 458,647	1,235,830	2,061,299	3,691,720	3,882,972
Kreatur: Hästar	st. —	94	19	18	17
Tjurar	1,646	774	1,403	941	253
Oxar	8,305	10,066	11,977	10,534	6,715
Kor	2,413	1,741	2,697	2,671	1,653
Ungnöt	383	59	71	549	382
Får	6,722	5,362	7,913	12,229	7,420
Svin	kg. —	—	—	237,121	99,115
Kött	15,136	24,605	8,050	39,220	17,953
Ost	20,451	123,558	118,553	40,038	24,059
Smör	7,457,885	8,080,756	9,913,815	10,374,589	11,180,403
Ägg	st. 497,280	445,940	657,480	552,630	2,825,820

Väl lemnade uppgifterna i ämnet icke upplysning om, från hvilka särskilda orter i Sverige ifrågavarande utförsel till England egt rum; men tvifvel kunde icke råda derom, att densamma hufvudsakligen verkstälts dels öfver Göteborg och dels öfver de skånska städerna vid Öresund, då nemligen, enligt de statistiska uppgifterna, rikets hela utförsel af omhandlade artiklar till öfvervägande grad skett från dessa platser. Att det för den betydliga del af exporten till England af kreatur och andra landtmannaprodukter, hvilken förmedlades öfver de skånska Öresundsstäderna, vore af afgörande betydelse att ega tillgång till en direkt, regelbunden, under svensk flagg skeende ångfartygsförbindelse mellan dessa städer och England, låge i öppen dag. Med afseende, bland annat, härå ansåge kollegium för sin del anledning vara för handen, att från det allmännas sida åtgärd vidtoges till förebyggande af att, på sätt med hänsyn till de af bolaget angifna omständigheter syntes eljest vara att befara, bolaget komme att upphöra med trafikerandet af den ifrågavarande ångbåtlinien.

Hvad emellertid beträffade den form, hvaruti ett sådant statens eventuella ingripande borde ske, syntes det kollegium att, då de omständigheter, hvilka föranledt den senaste tidens, enligt hvad af handlingarna framginge, ogynsamma resultat i ekonomiskt hänseende af bolagets ifrågavarande verksamhet, kunde antagas vara af mera tillfällig art, och ett omslag deruti lätteligen skulle kunna ganska hastigt inträffa, det vore mindre lämpligt, om bolaget för en följd af år tillförsäkrades ett understöd till på förhand bestämdt belopp, utan med

syftet för det ifrågasatta understödet bättre förenligt, om understödet komme att utgå i den form, att bolaget tillförsäkrades att under vissa år af staten utbekomma godtgörelse intill visst belopp för den förlust, som för bolaget tilläfsventyrs kunde uppstå af den ifrågavarande ångbåtsförbindelsens upprätthållande, i hvilket fall emellertid det belopp, som borde fastställas såsom det högsta, hvarför godtgörelse skulle tillförsäkras bolaget, torde skäligen kunna bestämmas till enahanda summa, som af bolaget blifvit begärd såsom fast understöd, eller 50,000 kronor för år. Vidkommande den tidslängd, under hvilken en sådan förmån borde bolaget beredas, ansåge kollegium, som funne sig icke kunna förorda bolagets begäran om understöd för år 1891, att tiden för garantiens fortvaro för närvarande icke skäligen borde utsträckas till mer än tre år, räknadt från ingången af år 1892 eller den senare tidpunkt, som kunde blifva af omständigheterna betingad.

Hvad slutligen anginge de vilkor och bestämmelser, som borde stadgas för den ifrågasatta förmånens åtnjutande af bolaget, ansåge kollegium sig endast böra angifva några hufvudsakliga bestämmelser i detta afseende. Sålunda borde bolaget, för att komma i åtnjutande af ifrågavarande förmån, åtaga sig att uppehålla regelbunden förbindelse mellan städerna Malmö, Landskrona, Helsingborg och Halmstad samt hamn i England medelst för transport af företrädesvis levande djur och andra landtmannaprodukter fullt tjenliga ångfartyg af tillräcklig lastrymlighet, af hvilka minst ett borde afgå från omförmälda svenska städer hvarje vecka under årets hela seglotionstid. Vidare syntes vid bestämmandet af den förlust, som för bolaget tilläfsventyrs kunde uppstå vid fullgörandet af ett dylikt åtagande och hvarför bolaget skulle ega att af staten undfå ofvanberörda godtgörelse intill högst 50,000 kronor för år, skäligen böra iakttagas, att bland omkostnaderna finge upptagas ej mindre fem procent ränta å aktiekapitalet än äfven verkliga underhållskostnaderna för de för liniens trafikerande nyttjade fartygen; och slutligen borde uttrycklig föreskrift gifvas derom, att de bolaget beviljade förmåner komme att återkallas, derest bolaget bruste i fullgörandet af sina åtaganden.

I afseende å de af kollegium sålunda föreslagna vilkoren hade — meddelar departementschefen vidare — bolaget uti en den 30 december 1891 till Kongl. Maj:t ingifven skrift anmärkt, att Halmstad icke för närvarande, och innan en tillämnad fördjupning af hamnen egt rum, kunde anlöpas af bolagets fartyg, enär dessa ginge 16 till 17 fot djupt, samt att vid tillfällen, då i Landskrona endast obetydlig last funnits att intaga, bolaget låtit på sin bekostnad på jernväg befordra

godset till Helsingborg, i stället för att låta fartyget ingå till Landskrona.

Kommerskollegium hade vid sitt utlåtande fogat ett från svenska och norska generalkonsulatet i Köpenhamn till upplysning om den subvention, som i Danmark lemnades för en ångbåtslinie på England, erhållit exemplar af »Aarsberetning om det Kongelige danske Landhusholdningsselskabs Virksomhed 1888—89», deruti finnes intaget det mellan danska inrikesministeriet och det »Forenede Dampskibsselskab» upprättade kontrakt angående ångfartygsförbindelsen mellan Esbjerg och England, enligt hvilket kontrakt, som, efter hvad generalkonsulatet tillika meddelat, för innevarande finansår, med endast ett par mindre väsentliga förändringar, förnyats, »Dampskibsselskabet» såsom vederlag för de genom kontraktet ålagda förpligtelser för upprätthållandet af en, företrädesvis för transport af lefvande djur och landtmannaprodukter afsedd, regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Esbjerg och Parkeston, tillförsäkrats *dels* återbetalning af de under årets lopp i Esbjerg erlagda bropenningar för de i kontraktet omhandlade, till Parkeston förda varor och kreatur, *dels ock* en årlig subvention af 50,000 kronor, hvilken subvention emellertid skulle bortfalla, om den från Esbjerg till Parkeston befordrade mängden af de i öfverenskommelsen omnämnda varorna under närmast föregående året uppgått till 24,000 ton.

Jemväl i Norge hade man, anmärker departementschefen, ansett lämpligt att bevilja ångbåtssubventioner. Sålunda vore i norska budgeten för finansåret juli 1891—juni 1892 såsom bidrag till privat ångbåtsfart uppförda tillhopa 748,820 kronor, deraf för en linie Bergen—Stavanger—Newcastle med två resor i veckan 90,000 kronor och för en linie Trondhjem—Bergen—Newcastle med en resa i veckan 125,000 kronor.

Enligt en af svenska och norska generalkonsulatet i Finland meddelad, handlingarne bifogad uppgift af handels- och industriexpeditionen inom kejsrerliga senaten i Finland, hade finska regeringen tilldelat, bland annat, finska ångfartygsaktiebolaget subventioner *dels* med 200,000 mark för att under minst fem år från början af år 1889 underhålla direkt och regelbunden trafik mellan hamnar vid Finska viken och Spanien en gång i månaden med två för ändamålet anskaffade första klassens ångfartyg, *dels ock* med 360,000 mark för att med två snabbgående och med afkylningsrum försedda ångfartyg en gång i veckan hela året om och under minst tio års tid underhålla regelbunden kommunikation mellan Hangö och England, hvilket sistnämnda belopp, som till en början lemnats såsom räntefritt lån på tio års tid, likväl, om

företaget visat sig vara till nytta för landet, sedermera kunde bolaget efterskänkas.

På grund af hvad i förevarande fråga blifvit upplyst ansåge departementschefen vara uppenbart att, om den ångbåtsförbindelse mellan hamnar vid Sveriges vestra kust och England, som af sydsvenska ångfartygsaktiebolaget sedan år 1878 uppehållits, blefve afbruten, sådant skulle komma att medföra betydlig skada för en fördelaktig afsättning af kreatur och landtmannaprodukter från flera af våra län. Men gifvet vore ock att, om bolaget fortfarande på denna trade funne sig nödgas kämpa mot samma ogynsamma förhållanden, som under sista tiden varit fallet, bolaget *måste* söka andra i ekonomiskt afseende fördelaktigare trader för sina båtar, derest icke bolaget blefve tryggadt åtminstone mot allt för stora förluster. Det syntes därför departementschefen öfverensstämma med den omsorg, staten borde egna åt näringsarna, att den sökte understödja uppehållet af ifrågavarande ångbåtsförbindelse. Men dervid borde staten icke gå längre, än att staten garanterade bolaget ersättning för den förlust, som kunde för bolaget uppstå intill det belopp, som bolaget sjelft uppstått såsom maximigränsen dervid. Att genom statsunderstöd bereda bolaget någon särskild vinst å företaget, syntes icke öfverensstämma med de fordringar man kunde ställa på staten och hade säkerligen icke heller ingått i afsigten med förevarande framställning. Det vore därför, såsom ock i ärendet framhållits, icke lämpligt att fixera en viss summa, som bolaget under den tid traden uppehöles skulle ega i statssubvention utbekomma, utan understödets belopp borde för den tid subventionen utginge icke i någon händelse öfverstiga bolagets verkliga förlust under samma tid, dervid dock bland omkostnaderna borde upptagas fem procent ränta å bolagets i företaget nedlagda kapital, assurancesafgifter till svenska bolag, om sådana blifvit erlagda, äfvensom verkliga underhållskostnaden för båtarna under den tid de för traden disponerades, men ej haveriförluster. I öfrigt syntes bolaget böra tillförbindas att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, Kongl. Maj:t efter ytterligare utredning kunde finna böra bestämmas i afseende å, utom annat, turernas anordnande och de hamnar, som borde angöras. Hvad beträffade den tid, för hvilken subvention borde af Riksdagen äskas, så ansåge departementschefen, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med kommerskollegium, att denna tills vidare icke borde afse mer än tre år från och med 1892 års ingång; dock att om det derjemte skulle för framtida trafikrandet finnas behöfligt att bolaget erhöles någon godtgörelse för de förluster, bolaget underkastat sig för tradens uppehållande under år 1891, sådan möjligen kunde till någon

del beredas bolaget för tiden, från det bolagets ifrågavarande framställning till Kongl. Maj:t inkom, från andra, under Kongl. Maj:ts disposition varande medel, som afsåge handelns och sjöfartens understödjande.

Den af Kongl. Maj:t tillsatta komité, som fått i uppdrag att, efter utredning af den svenska sjöfartsnäringens tillstånd och de för dess förkofran nödiga och nyttiga betingelser, afgifva förslag till de åtgärder för främjande af näringens utveckling, hvartill berörda utredning kunde föranleda, har, på sätt äfven departementschefen erinrat, i sitt afgifna betänkande, bland annat, anfört, att såsom en form för statsunderstöd till sjöfartsnäringen föreslagits subventioner af statsmedel för regelbundna ångfartsförbindelser mellan Sverige och utlandet. Dylika subventioner måste dock enligt komiténs tanke, om de skulle medföra verkligt gagn, lemnas med ganska stora belopp, hvarför de endast kunde utgå i några få fall. De blefve därför icke af så stor betydelse för sjöfartsnäringen såsom sådan, som icke mer för Sveriges handel och industri; och huruvida dylika subventioner borde komma till stånd, måste företrädesvis bedömas ur handelns och industriens synpunkt.

I nära anslutning till denna komiténs uppfattning anser sig utskottet böra till en början framhålla, att det nu väckta förslaget om statsunderstöd åt sydsvenska ångfartygsaktiebolaget bör granskas utslutande med afseende på den betydelse, bolagets rederiverksamhet eger för jordbruket och ladugårdsskötseln, särskildt i de södra delarne af riket, och således icke ur synpunkten af sjöfartsnäringens upphjelpande. Med denna utgångspunkt blir det utskottets uppgift att undersöka, huru förhållandena för berörda jordbruk skulle komma att i exporthänseende ställa sig, derest bolaget icke komme i åtnjutande af det ifrågasatta understödet.

Det synes då utskottet först och främst ingalunda afgjort, att följden af ett afslag på den nu gjorda framställningen skulle blifva, att den anordnade direkta förbindelsen mellan södra Sverige och England med svenska transportångare skulle komma att upphöra. Då enligt bolagsstyrelsens egen uppgift rederiaffären från dess början år 1878 intill år 1890 lemnat någorlunda tillfredsställande resultat och således endast de två senaste åren varit ogynsamma, ligger det antagande nära till hands, att den inträffade förändringen föranledts af förhållanden af mera tillfällig art — en uppfattning, som i öfrigt särskildt uttalats af kommerskollegium. Men vid sådant förhållande borde, enligt utskottets förmenande, de iråkade svårigheterna af bolaget kunna öfvervinnas genom uthållighet och ändamålsenliga åtgärder utan något in-

gripande från statens sida. I detta afseende får utskottet framhålla, att äfven det svenska rederibolag, som förmedlar exporten från Göteborg till England, på sin tid haft att kämpa med dåliga konjunkturen och konkurrens, men att bolagets ställning numera är tryggad, särskildt sedan öfverenskommelse kommit till stånd mellan detsamma och det ofvan omförmälda Wilsonbolaget om befraktning å olika linier mellan Göteborg och England. Och utskottet styrkes i sin ofvan uttalade mening deraf att, såsom man af tillkännagifvande i tidningarne från det sydsvenska aktiebolagets styrelse synes kunna sluta, en öfverenskommelse nyligen kommit till stånd mellan nämnda bolag och det konkurrerande Wilsonbolaget med afseende å befraktningen mellan södra Sverige och England. För öfrigt anser sig utskottet böra i detta sammanhang anmärka, att en af orsakerna till de svårigheter, det sydsvenska bolaget iråkat, legat i det förhållande, att exporten från södra Sverige af kreatur, i synnerhet ungboskap, under de senare åren visat tendens att draga sig åt Tyskland. Särskildt detta förhållande synes utskottet kunna betraktas såsom varande af öfvergående natur. Skulle emellertid denna uppfattning befinnas vara oriktig och den sydsvenska kreaturstransporten komma att i öfvervägande grad rigta sig åt sistnämnda land, komme uppenbarligen betydelsen af den utaf bolaget anordnade förbindelseleden med England att väsentligen förringas.

Äfven för det fall, att det sydsvenska bolaget skulle komma att upphöra med sin ifrågavarande verksamhet utan att något annat inhemskt bolag trädde i dess ställe, synes emellertid vår jordbruksnäring icke komma att deraf taga någon synnerlig skada. Det norra och mellersta Sverige har nemligen öfver Göteborg en lämplig exportförbindelse med England och betydande delar af det södra Sverige skulle utan afsevärd olägenhet likaledes kunna begagna sig af Göteborg såsom exportort. Det sydsvenska bolagets styrelse har visserligen anmärkt, att Göteborg i detta afseende icke hade den ringaste betydelse för Skåne och en stor del af södra Sverige, enär, innan bolaget börjat sin verksamhet, alla kreatur och landtmannaprodukter från dessa orter befordrats till England icke öfver Göteborg, utan via Köpenhamn med danska båtar, men häremot vill utskottet erinra, att sedan berörda tidpunkt väsentligen förändrade förhållanden i kommunikationshänseende för södra Sverige inträdt genom vestkustbanans tillkomst. Icke heller för den del af södra Sverige, för hvilken Göteborg icke lämpade sig till utskeppningsort, särskildt för kreatur, skulle, enligt utskottets mening, möjlighet till direkt utförsel på England komma att saknas, i händelse bolaget instälde sin rörelse. Det synes nemligen utskottet kunna

med visshet antagas, att Wilsonbolaget skulle komma att uppehålla den nuvarande förbindelseleden; och vid det förhållande, att denna förbindelseled vore *direkt*, synes utskottet något egentligt men för den ifrågavarande exporten icke kunna uppkomma derigenom, att densamma förmedlades af sistnämnda bolags båtar. Gent emot den framställda anmärkningen, att stegring i frakterna deraf skulle föranledas, får utskottet framhålla, att derest sådan stegring skulle uppkomma, detta nog skulle framkalla konkurrens, om icke från något svenskt bolag, så åtminstone från dansk sida, hvilket åter i sin ordning skulle hafva till följd nedgång i samma frakter. Och vid en direkt export synes erforderlig kontroll rörande varornas behandling äfven kunna beredas, hvarför den i sådant hänseende gjorda invändningen icke heller lärer förtjena vidare afseende.

Enligt utskottets förmenande skulle alltså faran för det svenska jordbruket af ett afslag å bolagets framställning om understöd icke blifva synnerligen betydande. Härtill kommer, att åtskilliga erinringar synas utskottet kunna göras mot det föreslagna sättet för statens mel-lankomst och de ifrågasatta villkoren för understödets åtnjutande. Sålunda torde först och främst det belopp, som skulle ställas till Kongl. Maj:ts förfogande, icke vara tillräckligt för att det åsyftade målet skulle kunna vinnas. Wilsonbolaget lärer nemligen vara tillräckligt kapitalstarkt för att, om detsamma dertill finner anledning, kunna med framgång upptaga konkurrensen med det sydsvenska bolaget, äfven efter det detta erhållit en dylik subvention. Vidare synes det utskottet blifva förenadt med stora svårigheter för staten att åstadkomma nöj-aktig kontroll för utrönande af den förlust, som i verklighet kunde anses hafva för bolaget å företaget för år uppkommit. Och derjemte förefaller det utskottet mindre ändamålsenligt, att Kongl. Maj:t skulle i så vidsträckt mån ingripa i bolagets rederirörelse, att han skulle bestämma turernas anordnande och de hamnar, som borde angöras.

Slutligen anser sig utskottet, i likhet med Göteborgs läns hushållningssällskap, böra framhålla, att, om det föreslagna understödet beviljades ifrågavarande bolag, detta kunde framkalla liknande anspråk från andra bolag, hvilka anspråk man med samma skäl skulle nödgas tillmötesgå. Sådant skulle emellertid uppenbarligen blifva för statsverket alltför betungande.

På grund af hvad nu blifvit anfördt får Utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

Angående an-
slag till
uppehållandet
af regulier
ångbåtsförbin-
delse mellan-
Sveriges ost-
kust och ryska
östersjöpro-
vinserna.

[30.]

33:o.) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte, såsom bidrag till uppehållandet af en regulier ångbåtsförbindelse mellan östra kusten af Sverige och ryska östersjöprovinserna under tre år, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 150,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1893 anvisa 50,000 kronor.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet inhemtas, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning föranledts af en utaf styrelsen för ångfartygsaktiebolaget Vestervik—Libau gjord hemställan om subvention af statsmedel under fem år till en regelbunden ångbåtsförbindelse året om mellan ostkusten af Sverige och ryska östersjöhamnar.

Nämnda bolag hade — yttrar departementschefen — förut åtnjutit statsunderstöd för sin verksamhet, i det att Kongl. Maj:t den 18 september 1885, mot det att bolaget under en tid af fem år, räknade från 1886 års höst, uppehölle, bland annat, regelbunden varu- och passagerarefart äfvensom postföring, för den händelse sådan befunnes böra anordnas, medelst en ångbåt om cirka 200 registerton en gång i veckan året om mellan Vestervik och Libau fram och åter med anlöpande af Visby under tiden från den 15 april till den 15 november, medgifvit att, jemte det viss årlig ersättning för postföringen finge till bolaget utbetalas från postverket, bolaget derutöfver skulle under vissa vilkor och förbehåll ega att af staten utbekomma godtgörelse för den förlust, som, med iakttagande att bland omkostnaderna upptoges viss ränta å aktiekapitalet samt verkliga underhållskostnaderna för fartygen, kunde för bolaget vid fullgörande af dess åtagande uppstå intill ett belopp af högst 25,000 kronor för år, att af handels- och sjöfartsfonden utgå. Sedan derefter kontrakt i ämnet af generalpoststyrelsen afslutats med bolaget, hade detsamma, ehuru med vissa sedermera medgifna afvikelser i afseende å anlöpningsorterna i Sverige, enligt hvilka fartyget bland annat jemväl egde att besöka Stockholm, besörjt den ifrågavarande trafiken. Oaktadt företaget understöds äfven af kejsrerliga ryska regeringen, som till en början enligt deklaration den 24 januari 1887 förbundit sig att lemna ett årligt bidrag af 10,000 kronor under åren 1887—1891, skulle likväl det ekonomiska resultatet af bolagets verksamhet hafva visat sig synnerligen otillfredsställande utan svenska statens ofvannämnda garanti. Under det första trafikåret hade förlusten öfverstigit den från svenska statsverket lemnade garantisumman med 8,479 kronor 14 öre; det andra året hade förlusten, med inberäkande af nämnda från det första året balanserade förlust, visserligen uppgått blott till 14,134 kronor 45 öre, som af statsverket ersattes, men för trafikåret 1888—1889 hade förlustsiffran höjt sig till nära 35,000 kronor,

eller inemot 10,000 kronor utöfver garanterade beloppet. För trafikåret 1889—1890, det sista, för hvilket resultatet blifvit framlagdt, hade det bristande beloppet af bolaget beräknats till nära 37,000 kronor, den oersatta förlusten från nästföregående trafikår deri inberäknad. Ehuru genom från ryska statsverket sedermera influtna medel förlustbeloppet nedbragts till 23,354 kronor 78 öre, hade sålunda likväl för förlustens betäckande nästan hela garantisumman för året tagits i anspråk.

I maj 1890 hade emellertid bolaget anhållit, att Kongl. Maj:t måtte för ytterligare fem år, räknade från hösten 1891, bevilja bolaget enahanda understöd af allmänna medel, som genom kongl. brefvet den 18 september 1885 medgifvits, mot det att bolaget under sagda tid åtog sig uppehållande af omförmälda ångbåtsförbindelse med undantag af skyldigheten att anlöpa Gotland, men då denna ansökan varit stald i samband med åtskilliga andra förmåner, som af bolaget äskades med hänsyn till postföringen, hade, på föredragning af chefen för finansdepartementet och sedan kommerskollegium afgifvit utlåtande, denna framställning slutligen blifvit af Kongl. Maj:t den 4 juli 1891 afslagen.

I sin nu förevarande framställning hade bolagets styrelse, som uppgjort förslag och beräkningar i afseende å möjligheten att under vissa förutsättningar och med något ändrad plan fortsätta bolagets verksamhet i hufvudsakligen samma syfte som hittills, vidare anført, att bolagets verksamhet borde så ordnas, att Kalmar, Vestervik och Stockholm sju månader af året sattes medelst bolagets ångare Rurik, som skulle efter beslutad ombyggnad erhålla en lastdryghet af omkring 400 ton, i regulier förbindelse dels med Riga och dels med Libau, men att under vintermånaderna turerna inskränktes till Libau, Vestervik och Stockholm, i hvilket fall ångaren komme att anlöpa Riga tio gånger, Libau tjugufem gånger, Stockholm trettiofem gånger, Vestervik trettio gånger och Kalmar fem gånger om året; att, enligt gjorda beräkningar, inkomsterna, för att företaget skulle kunna bära sig, måste uppgå till 123,000 kronor årligen, under det att den sannolika årliga inkomsten under de första åren, innan normala förhållanden inträdt och leden blifvit upparbetad, icke kunde antagas stiga till högre belopp än omkring 64,000 kronor mot en utgiftssumma af omkring 118,000 kronor, hvarigenom en årlig brist af 54,000 kronor skulle komma att uppstå; samt att genom åstadkommandet af en regulier förbindelse mellan de två förnämsta importhamnarna, Riga och Libau, å ryska östersjökusten samt de tre hamnarne Stockholm, Vestervik och Kalmar å Sveriges ostkust, vid hvilka hamnar vigtiga jernvägslinier utmynnade, en stor del af mellersta och södra Sverige skulle beredas en lätt, re-

gulier och beqväm väg för sådana alster af industri och åkerbruk, hvilka uti Ryssland kunde afsättas, hvarjemte en ifrågasatt transitotrafik å jernvägarne skulle kunna förverkligas.

Med erinran hurusom kommerskollegium i sitt den 12 juni 1891 afgifna utlåtande öfver bolagets då föreliggande framställning om statsunderstöd såsom stöd för afstyrkande af bifall till framställningen åberopat, bland annat, ett af konsuln i Riga afgifvet yttrande, deruti denne anfört att i Ryssland väntade tullförhöjningar antagligen skulle komma att lägga så stora hinder i vägen för import till Ryssland af svenska industrialster, att Sveriges redan då mindre betydande export till Ryssland skulle än ytterligare förminska, hade, anmärker departementschefen, styrelsen i den nu gjorda ansökningen framhållit, att den nya ryska tullstadgan, hvilken emellertid trädt i kraft, visade, enligt konsulns i Riga skrifvelse till kollegium den 22 juli 1891, för de svenska artiklar, hvilka efter konsulns mening skulle kunna blifva föremål för import till Ryssland, en bestämd nedsättning i stället för den befarade förhöjningen, hvarigenom också en ljusare framtid bereds för den svenska marknaden än vid tiden för kollegii utlåtande.

Erinrande derjemte om betydelsen af en dylik förbindelse för persontrafiken och dennas vikt för afsättningen af industrialster på Ryssland, hade styrelsen, på grund af hvad sålunda och i öfrigt af densamma anförts, hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes under en tid af fem år, räknadt från våren 1892, bevilja ångfartygsaktiebolaget Vestervik—Libau en årlig subvention af 54,000 kronor, mot det att bolaget åtog sig att upprätthålla en regelbunden ångbåtstrafik året om emellan Stockholm, Vestervik och Kalmar å ena sidan samt Riga och Libau å den andra i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bilagd turlista samt på de vilkor i öfrigt, Kongl. Maj:t funne godt bestämma. Sedan departementschefen dorefter (sid. 74—75 i statsrådsprotokollet) redogjort för innehållet i några vid ansökningen fogade yttranden af svensk-norske konsuln i Riga, och vissa skeppsklarerarefirmor m. fl. angående lämpligheten af en utaf staten subventionerad ångbåtsförbindelse mellan mellersta och södra Sveriges östra kust och motliggande ryska hamnar, har departementschefen meddelat, att till följd af remiss å ansökningen Kongl. Maj:t befallningshafvande i Kalmar län deröfver afgifvit utlåtande af den 17 oktober nästlidna år, dervid Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverlemnadt yttrande af handels- och sjöfartsnämnden i staden Kalmar. Nämnden hade förklarat att det, enligt nämndens mening, vore i hög grad önskvärdt att den ifrågasatta kommunikationen komme till stånd, men att enligt nämndens förmenande nu nämnda fördelar för orten

först skulle derigenom ernås, att Kalmar anlöptes lika ofta som Vester-vik och Stockholm under de tider på året, då isförhållandena sådant tillåte, hvaremot om, i öfverensstämmelse med den af bolaget uppgjorda turlistan, Kalmar skulle anlöpas endast fem gånger årligen, nyttan dermed skulle blifva ringa eller ingen. För egen del hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande af anförda skäl (sid. 76—77 i statsrådsprotokollet) förordat framställningen.

Härefter hade, likaledes till följd af remiss, öfverståthållareembetet med eget utlåtande af den 5 november sistlidna år öfverlemnat yttrande i ärendet af Stockholms handels- och sjöfartsnämnd, som, med hänvisning hufvudsakligen dertill, att bolaget icke lyckats upparbeta den linie, det under de senare åren uppehållit mellan Sveriges ostkust och Libau, funnit sig sakna anledning förorda bifall till ansökningen, helst det äskade årliga statsunderstödet, hvars tillräcklighet vore ganska tvifvelaktig, icke syntes stå i rimlig proportion till den fördel, som ett uppehållande af förbindelsen kunde medföra för Sverige; och hade med åberopande häraf äfven öfverståthållareembetet funnit sig icke kunna till bifall förorda ansökningen.

Sedan jemväl kommerskollegium erhållit befallning att efter styrelsens för Sveriges allmänna exportförening hörande afgifva underdånigt utlåtande hade styrelsen för exportföreningen i sitt yttrande anført, att styrelsen, som ansåge den ifrågavarande kommunikationsleden af väsentlig nytta och vigt för Sveriges industri och handel, ville för sin del tillstyrka, att Kongl. Maj:t täcktes bereda det ifrågavarande företaget nödigt understöd, dock att styrelsen ansåge sig icke på grund af nu föreliggande utredning kunna yttra sig derom, huruvida ett så stort belopp som det af bolaget begärda vore för ändamålets vinnande erforderligt.

Vid detta skriftliga yttrande hade emellertid funnits fogadt utdrag af styrelsens protokoll vid det sammanträde, då frågan förevarit, utvisande att vid öfverläggningen om frågan skiljaktiga meningar uppkommit och att af styrelsens vid sammanträdet närvarande 13 ledamöter 6 i afgifven reservation förenat sig om det yttrandet att, enär frågan om statssubvention, synnerligast i den föreslagna formen, syntes vara af särdeles omtvistad beskaffenhet och i alla händelser dylik subvention, om den öfverhufvud skulle förekomma, borde föregås af en mycket omsorgsfull utredning, som tydligt och bestämdt påvisade så väl nödvändigheten som nyttan af en dylik åtgärd, men den utredning, som nu föreläge, icke uppfylde detta vilkor, utan de afgifna utlåtandena divergerade ganska mycket så väl i hvad anginge behöfligheten som

rörande nyttan af en statssubvention i det ifrågavarande fallet, bemälda sex ledamöter reserverade sig mot styrelsens beslut att tillstyrka statsunderstöd.

Slutligen hade, fortsätter departementschefen, kommerskollegium i sitt den 4 i denna månad afgifna utlåtande anfört hufvudsakligen följande:

I ärendet hade blifvit upplyst, hurusom redan under ett antal föregående år ett enskildt svenskt rederi uppehållit regulier ångbåts- trafik mellan Stockholm och Riga, men att densamma under år 1891 upphört. Af uppgiften rörande de senare årens befraktningar på denna trade framginge, att dessa varit af ungefär lika ringa omfattning som de å Vestervik—Libau-linien; och funne kollegium med afseende härå enahanda skäl, hvarå kollegium stödt sitt afstyrkande af bifall till bolagets år 1890 gjorda ansökning, i hufvudsak ega giltighet äfven angående förevarande framställning. Visserligen hade, på sätt af bolaget framhållits, sedan kollegium afgifvit sitt nyssberörda utlåtande, vissa nedsättningar i den ryska tulltaxan egt rum beträffande åtskilliga sådana artiklar, som egnade sig till export härifrån till Ryssland, men med afseende å lättheten i sistnämnda land att åstadkomma förändringar i tullförhållandena och den faktiskt äfven rådande obeständigheten i dessa förhållanden, syntes den angifna omständigheten, hvilken, äfven om den möjligen kunde bidra till ökandet af exporten härifrån till Ryssland dock vid bedömandet af det sannolika ekonomiska resultatet af ifrågavarande företag, särskildt för det närvarande, torde motvägas af de i Ryssland gällande exportförbud, hvarigenom tillfälle till returfrakter från Ryssland antagligen nästan helt och hållet upphört, icke vara af beskaffenhet att i och för sig föranleda bifall till den gjorda framställningen.

Härtill komme att, under det att i förevarande ärende från flere håll betonats, att i sjelfva fraktfartens intresse det vore angeläget, att ifrågavarande kommunikation beredde tillfälle jemväl till bekväm passageraretrafik samt det uppgifvits, att en väsentligt bidragande orsak till den ringa framgången af särskildt förbindelsen emellan Stockholm och Riga varit att söka i det därför använda ångfartygets mindre lämpliga beskaffenhet i nämnda afseende, ingen som helst utredning föreläge rörande ändamålsenligheten af bolagets fartyg Rurik, hvarken i dess nuvarande skick eller derest, på sätt uppgifvits, detsamma skulle komma att ombyggas, hvarjemte den af bolaget företedda utredning icke syntes bereda tillräcklig ledning för bedömandet af, huruvida det äskade anslaget vore till beloppet skäligt. På grund häraf ansåge kollegium sig

således icke kunna till bifall förorda ifrågavarande framställning. Skulle emellertid, hvad antagligt syntes vara, något företag af ifrågavarande beskaffenhet icke, utan statssubvention, komma till stånd och förty Sveriges ostkust komma i afsaknad af annan direkt ångbåtsförbindelse med Ryssland än den, som uppehölls emellan Stockholm och Petersburg, hvilken förbindelse till följd af isförhållanden icke plägade kunna uppehållas mera än 6 à 7 månader om året, så vore detta, enligt kollegii åsigt, ett beklagligt förhållande, hvars afhjelpande syntes väl förtjena att blifva föremål för Kongl. Maj:ts omtanke. Ryssland syntes nemligen böra vara en naturlig afsättningsort för åtskilliga af våra industrialster, likasom ock hamnarne på Sveriges ostkust söder om Stockholm, på grund af deras allt mera ökade jernvägsförbindelser med de inre delarne af landet och derigenom äfven med vestkusten, syntes vara egnade ej mindre till lämpliga hamnar för exporten till Ryssland, än äfven att förmedla en fördelaktig transitohandel. I den svenska handelns och industriens allmänna intresse och med stöd af de i förevarande ärende förekommande uttalanden rörande önskvärheten af direkt ångbåtsförbindelse emellan Sveriges ostkust och de ryska östersjöprovinserna, ansåge kollegium sig därför böra hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande frågau om beredandet af medel för sagda ändamål.

Rörande ordnandet af en sådan kommunikation och de närmare vilkoren, som borde vara med statssubventionen förbundna, ansåge kollegium något vidare yttrande nu icke vara erforderligt, än att företaget syntes böra utbjudas till allmän täflan emellan svenska rederier samt att bland de föreskrifter, som borde meddelas i fråga om anbuds afgifvande, ock borde stadgas, att vederbörande skulle med sakkunnige mäns intyg styrka ändamålsenligheten af det eller de fartyg, som skulle komma att i företaget användas.

Hvad slutligen anginge beloppet af de medel, som vore för ändamålet erforderliga, så torde, under förutsättning att företaget utbjödes till allmän täflan, detta belopp ytterst komma att bero på de anbud, som blefve afgifna, men med hänsyn till erfarenheten under den tid, statsunderstöd utgått till Vestervik—Libaubolaget, äfvensom till de i förevarande ärende gjorda beräkningar syntes, som om ett belopp af 50,000 kronor skulle kunna åtminstone under de första åren komma att erfordras.

Departementschefen har härefter för egen del yttrat, att till stöd för den af ångfartygsaktiebolaget Vestervik—Libau nu gjorda ansök-

ning om statssubvention för uppehållande af en regulier ångbåtsförbindelse med Ryssland icke kunde åberopas, att afsättningen från de landsdelar, hvilka medelst den afsedda ångbåtstrafiken skulle tillgodoses, blifvit genom åtnjutande under någon längre tid af befintliga kommunikationsförhållanden ledd i en viss riktning, som, om den rubbades, skulle föranleda väsentligt afbräck i dessa orters ekonomiska tillstånd. Men genom bolagets framställning hade uppmärksamheten fästs på en brist i våra kommunikationsförhållanden, som syntes böra afhjelpas, äfven om sådant ej kunde ske på annat sätt än genom statens mellankomst i form af pekuniärt bidrag. Med afseende å den betydliga import, som, efter hvad framginge af en utaf bolaget lemnad uppgift, från främmande länder egde rum till de ryska östersjöprovinserna, måste det förefalla egendomligt att Sverige, som dock genom sitt läge i förhållande till Ryssland, vore mera gynnadt än många andra länder, deri dock toge en ytterst ringa del, och detta ehuru tvifvel icke kunde råda derom, att vårt land i fråga om många slag af artiklar kunde bjuda lika goda och lika prisbilliga varor som andra länder. Det hade ofta sagts att svensken, som obestriddigen åtnjöte ett godt anseende för sin industriella färdighet, deremot vore mindre egnad att på ett kraftigt sätt befrämja afsättringen af laudets tillverkningar, och måhända låge deri en viss sanning, i hvilken man kunde finna någon anledning till jemväl det missförhållande, som i afseende å vår afsättning till de ryska östersjöprovinserna påpekats. Det uppgåfves vara förenadt med åtskilliga svårigheter att vinna en marknad i Ryssland, men dessa svårigheter vore väl i och för sig icke större för oss än de från början varit för andra nationer, som dock numera besegrat dem, men ett nödvändigt vilkor för deras öfvervinnande vore att köpare i Ryssland kunde med någon grad af säkerhet beräkna tiden för varornas levererande. Detta åter kräfde ordnade reguliera kommunikationer. För närvarande egde vi endast *en* regulier trade med Ryssland, nemligen mellan Stockholm och Petersburg, men hela den stora och folkrika sträckan söder om Petersburg utefter Östersjön stode icke i någon regulier förbindelse med Sverige. För södra ostkusten af Sverige, vantlottad på beqväma förbindelser med utlandet, men ingalunda på framstående industriella etablissement, hvilka dock af brist på ordnade sjökommunikationer med de för dem naturliga afsättningsorterna öster ut måste söka afnämare af sina tillverkningar på andra håll, skulle det vara till icke oväsentlig förkofran, om ryska östersjöprovinserna tillika med en del af det inre Ryssland kunde påräknas till afsättningsområde. För vinnande af detta mål erfordrades dock vidare, enligt

departementschefens tanke, att derstädes på särskilda platser af mera framstående betydelse i kommersielt afseende anställes svenska agenter med syfte särskildt att verka för afsättningen af svenska varor, och om Riksdagen bifölle hvad i år, likasom några föregående år, föreslagits i afseende å anvisande af ett anslag å 20,000 kronor för att åt alster af svensk industri och svenska näringar bereda afsättning i främmande länder, torde med en del af dessa medel tillika med andra, hvilka Kongl. Maj:t i händelse af behof egde använda för sådant ändamål, kunna beredas tillgång att i Ryssland, der för närvarande blott en agent, med station i Petersburg, är af exportföreningen antagen, anställa flere agenter, som kunde göra sig förtrogne med dervarande betingelser för en förmånlig afsättning af våra tillverkningar.

För sin del vore departementschefen således lifligt öfvertygad om att det skulle vara till fördel för vår industri, om en regulier ångbåtsförbindelse med de ryska östersjöprovinserna och såmedelst äfven med den del af det inre Ryssland, som der hade sina egentliga nederlagsorter, blefve anordnad; men hvad beträffade det bidrag, som från statens sida borde ifrågakomma och hvilket borde lemnas i hufvudsakligen enahanda form samt till högst lika belopp och för lika lång tid, som föreslagits i afseende å subventionen åt sydsvenska ångfartygsaktiebolaget, borde det närmare bestämmandet af statsbidragets storlek hänskjutas till Kongl. Maj:t, som sålunda vid understödets meddelande finge tillfälle lämpa dess belopp efter sig då företeende omständigheter. Möjligt vore att ett annat bolag kunde åtaga sig att uppehålla ifrågavarande ångbåtsförbindelse mot åtnjutande af en mindre subventionssumma. Möjligen kunde kostnaderna för företaget nedbringas genom t. ex. inskränkning af turernas antal eller andra lämpliga anordningar. Dessa förhållanden kunde dock endast utredas genom att, i händelse statsmedel för ändamålet ansloges, förbindelsens anordnande och upprätthållande lemnades öppen för täflan genom infordrande af anbud. Efter det dessa anbud inkommit och den utredning, hvartill de gifvit anledning, försiggått, blefve det lättare att bestämma beloppet af den statssubvention, som skäligen borde meddelas, äfvensom de vilkor, som för dess åtnjutande borde stadgas. Några andra hamnar på ryska sidan syntes ej kunna ifrågakomma att anlöpas än Libau och Riga, men i fråga såväl derom, som om hvilka hamnar å svenska ostkusten från och med Stockholm söderut borde anlöpas, syntes jemväl bestämmandet lämpligast böra hänskjutas till Kongl. Maj:t.

Enligt hvad af det förestående framgår, har det inhemska rederi, som med understöd från såväl statens som ryska regeringens sida

under de senare åren uppehållit regulier ångbåtsförbindelse med ryska östersjöprovinserna, icke lyckats åstadkomma någon ökad export på Ryssland. Med hänsyn till de så till ytterlighet osäkra tullförhållanden, som under den sista tiden varit och fortfarande äro rådande i Ryssland, synes det också utskottet kunna med allt skäl ifrågasättas, huruvida detta land för närvarande kan anses utgöra en lämplig afsättningsort för svenska produkter. Under sådana förhållanden och i betraktande derjemte af det temligen outredda skick, hvori hela denna fråga befinner sig, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka Riksdagen att ställa det nu äskade beloppet till Kongl. Maj:ts förfogande, helst utskottet för sin del icke anser osannolikt att, derest det åsyftade målet i någon mån skulle kunna vinnas, berörda belopp skulle vara otillräckligt. Utskottet hemställer fördenskull,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.

Ang. anslag
till bergs-
skolorna i
Filipstad och
Falun.

34:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t under denna anslags-
titel äskat hemställer utskottet,

[31.]

att Riksdagen — under vilkor att *bergsskolorna i Filipstad och Falun* med dertill hörande skolor för bergsarbetare komma att jemväl under år 1893 fortsätta sin verksamhet i enahanda omfång och utsträckning som hittills och underkasta sig den inspektion, Kongl. Maj:t finner skäligt bestämma — må, i likhet med hvad förut för flera år egt rum, på extra stat för år 1893 anvisa ett belopp af 14,000 kronor att till bruks-societetens fullmäktige i jernkontoret utbetalas.

Fiskerinäringens understöd.

Ang. anslag
till lånefond
för anskaffan-
de af fiske-
båtar m. m.

35:o) Sedan Riksdagen, i anledning af en utaf Kongl. Maj:t derom gjord framställning, sistlidet år till inrättande af en fond för fiskerinäringens befrämjande — från hvilken fond, i mån af tillgång och på vissa vilkor, lån finge tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som

[32.]

förklarar sig villigt att utlemna låneunderstöd för anskaffande af fiskebåtar och fiskredskap eller för anläggande af smärre inrättningar för tillgodogörande och förädling af fiskets produkter — beviljat ett anslag af 100,000 och deraf på extra stat för år 1892 anvisat 50,000 kronor, har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att Riksdagen måtte af det sålunda beviljade anslaget på extra stat för år 1893 anvisa återstående beloppet 50,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Anordnande af fabriksinspektion.

36:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

Ang. anslag
till anord-
nande af
fabriksinspek-
tion.
[33.]

att Riksdagen må, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat jemväl för år 1893 anvisa till aflöning åt tre inspektörer 15,000 kronor, med 5,000 kronor till hvardera, för år räknadt, och till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 1,800 kronor, eller tillhopa 16,800 kronor.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

37:o) Enligt hvad statskontoret hos Kongl. Maj:t anmält, har nämnda embetsverk för utgifter, som äro af beskaffenhet att böra under sjetta hufvudtiteln ersättas, förskjutit följande belopp, nemligen:

Ang. ersätt-
ning för af
Statskontoret
gjorda för-
skott.
[34.]

ersättning till Blekinge läns ränteri för derifrån till länsmannen H. Bolling, såsom innehafvare af bostället $\frac{1}{2}$ mantal n:o 1 Möllekulla, förskjutun räntegodtgörelse för tiden från den 14 mars 1889 till den 14 mars 1890 för från bostället exproprierad jord..	kronor	45: 28
ersättning till en landtstatstjensteman för mistad boställsförmån i följd af boställets indragning	»	650: —
godtgörelse för afkomst af boställen, som enligt kongl. brefvet den 31 maj 1878 innehafvare af länsmanstjenster, hvarmed boställen varit förenade, egt undfå i anledning deraf, att företrädarne åtnjutit far-		

transport kronor 695: 28.

	transport kronor	695: 28.
dagsår, samt aflöningsfyllnad enligt kongl. brefvet den 27 april 1883 till tjänstförrättande länsman under den tid, företrädaren i tjensten innehaft dertill hörande boställe, hvars afkastning uppskattats till högre belopp än kontanta lönen	»	4,545: 08
till betäckande af kostnader för aflönings- och pensionsstatistiken under år 1891	»	5,185: 25
ersättning till Malmöhus läns ränteri för derifrån förskjutna kostnader för militärkommenderingar till Malmö i anledning af de under juni månad 1890 derstädes timade gatuoroligheter	»	2,449: 68
godtgörelse för understöd, som, på grund af kongl. brefvet den 8 juli 1889, i anledning af den brand, som den 4 i samma månad öfvergått staden Köping, utdelats bland de brandskadade derstädes	»	1,911: 85
	<u>Summa kronor</u>	<u>14,787: 14.</u>

På grund häraf har Kongl. Maj:t, med tillämpning af grundsatsen om anslags bestämmande till jemnt tal af kronor, föreslagit, att Riksdagen måtte, till betäckande af ofvan omförmälda, af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, anvisa ett extra anslag af 14,788 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Statens jernvägstrafik.

Ang. anslag
till statens
jernvägs-
trafik.
[40 o. 41.]

38:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1893 anvisa dels å riksstatens sjetta hufvudtitel, till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik, 500,000 kronor, dels ock å riksstaten utom hufvudtitlarne, till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar, 1,200,000 kronor.

Beträffande dessa Kongl. Maj:ts förslag kommer utskottet framdeles under riksdagens lopp att afgifva utlåtande; hvilket utskottet här skolat för Riksdagen

anmäla.

Öfver Kongl. Maj:ts under sjetten hufvudtiteln gjorda förslag om anvisande på extra stat för år 1892 af medel till *vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker* har utskottet i sitt utlåtande n:o 12 afgifvit yttrande.

I anledning af utskottets i berörda utlåtande gjorda framställning har Riksdagen redan fattat beslut.

Beträffande Kongl. Maj:ts likaledes under sjetten hufvudtiteln framlagda förslag till *fortsättning af arbetena å stambanan mellan Vännäs och Öfver-Luleå* samt om *medel till Luleå—Gällivara-banans försättande i fullständigt skick och till inköp af rullande materiel för densamma m. m.* kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande.

Likaledes kommer utskottet framdeles att yttra sig med anledning af väckta motioner, *dels* om anslag till understöd åt brännstorfs- och torfkolsindustrien inom landet, till understöd åt inhemskt skepps- och maskinbyggeri samt till understöd för utbytande inom industrien af ångkraft mot elektriskt öfverförd drifkraft från vattenfall, och *dels* om anordnande af förbättrad ångbåtsförbindelse mellan Sverige och kontinenten, hvilket sistnämnda förslag delvis berör frågor, som höra under sjetten hufvudtiteln.

Stockholm den 19 februari 1892.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid *punkten 3:o* (angående ifrågasatt höjning af anslaget till landtmannaskolor):

af herr *N. Petersson*;

vid *punkten 4:o* (angående anslag till aflöning af ytterligare en landtbruksingenjör):

af herr *S. G. von Friesen*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa om afslag å Kongl. Maj:ts framställning i ämnet;

vid *punkten 5:o*) (angående personligt lönetillägg åt assistenten C. G. Eggertz):

af herrar grefve *G. Sparre*, *C. E. Casparsson*, *H. P. P. Tamm* och *F. Boström*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Utskottet har visserligen funnit det i och för sig oegentligt, att en så stor löneförhöjning som den nu föreslagna tilldelas innehafvaren af en befattning, hvilken vid inrättandet var afsedd att blifva så underordnad som den ifrågavarande; men af hvad till statsrådsprotokollet meddelats rörande assistenten Eggertz' verksamhet vid det kemiska laboratoriet har utskottet fått den öfvertygelse, att berörda befattning på grund af särskilda omständigheter numera blifvit af långt större vikt än som från början kunde förutses. Vid sådant förhållande och då utskottet lika med de vederbörande, som i ärendet sig yttrat, anser det vara af betydelse för den agrikulturkemiska forskningen, att Eggertz får vid laboratoriet fullfölja de speciella undersökningar, han med vitsordad sällspord skicklighet och framgång begynt, samt den aflöning, hvaraf Eggertz enligt förslaget skulle komma i åtnjutande, icke heller, med hänsyn till den ökade betydelsen af hans befattning, synes utskottet för hög, anser sig utskottet böra förorda bifall till den förevarande framställningen. Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att assistenten vid landtbruksakademiens agrikulturkemiska afdelning Carl Gustaf Eggertz må ega att, så länge han vid denna befattning qvarstår, från anslaget till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar» åtnjuta ett personligt lönetillägg af 1,200 kronor årligen.»

vid *punkten 6:o mom. a)* (angående åtgärder för befrämjande af hafs fisket):

af herrar *C. E. Casparsson* och *H. P. P. Tamm*, hvilka ansett, att herr Ljungmans motion icke bort föranleda något förslag till Riksdagens skrifvelse i ämnet;

vid *punkten 9:o*) (angående löneförhöjning åt banvakterna):

af herrar grefve *G. Sparre*, *C. E. Casparsson*, grefve *E. C. A. Piper*, *H. P. P. Tamm*, *V. N. Ekenman*, *O. W. Odelberg*, *R. G. von Hedenberg*, *C. Lundeberg*, *E. Fränckel*, *G. Eriksson* och *S. G. von Friesen*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Enligt hvad utskottet — — — — — nästa Riksdag fram-

läggas, håller utskottet före, att den slutliga pröfningen af frågan om förbättring af banvakternas lönevilkor bör till dess anstå. Men då ostridigt synes vara, att behovet af en något högre aflöning för vissa banvakter, särskildt de i Norrland anställda, är så kämbart, att detsamma så fort som möjligt bör för tillfället afhjelpas, för hvilket ändamål, efter hvad utskottet inhemtat, ett jemförelsevis mindre betydande belopp skulle för ett år vara tillräckligt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen medgifver, det af jernvägstrafikmedlen ett belopp af högst 12,000 kronor må under år 1893, efter trafikstyrelsens bepröfvande, användas till förhöjning i vissa fall af de vid statens jernvägstrafik anställda banvakters löneförmåner utöfver det nu medgifna högsta arfvodesbeloppet, med högst 60 kronor för hvarje banvakt, som af förhöjningen kommer i åtnjutande.»

af herr *F. A. Almgren*;

vid *punkten 32:o*) (angående subvention för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Sveriges westkust och England):

af herrar *C. E. Casparsson*, grefve *E. C. A. Piper*, *C. Lundeberg* och *I. Kerfstedt*, hvilka yrkat, att Kongl. Maj:ts förslag måtte af utskottet tillstyrkas;

af herrar grefve *G. Sparre* och *H. P. P. Tamm* mot vissa delar af motiveringen.

Herr friherre *A. R. von Kræmer* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit inom utskottet i behandlingen af punkterna 5—9 af förestående hufvudtitel.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1892 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på <i>förslag</i> .				Summa.		
		Friheter.		Ersättningar.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
6,500	—	—	—	—	—	6,500	—	Statsministern, lönefyllnad, <i>förslagsanslag</i> , högst
36,000	—	—	—	—	—	36,000	—	Statsråden utan departement, 3 å 12,000 kronor
17,000	—	—	—	—	—	17,000	—	Departementschefen
76,700	—	—	—	—	—	76,700	—	Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.....
64,600	—	—	—	—	—	64,600	—	Kommerskollegium
33,000	—	—	—	—	—	33,000	—	Bergsstaten
59,900	—	—	—	—	—	59,900	—	Statistiska centralbyrån:
								Aflöningsmedel för statistiska centralbyrån
								<i>Reservationsanslag:</i>
								Till bibliotekets underhållande.....
								” arfvoden åt tillfälliga biträden samt till
								” officiella statistiska trycket
								” en statistisk tidskrift.....
								” utarbetande af en aflönings- och pensions-
108,800	—	—	—	—	—	108,800	—	Landtmäteristaten
6,000	—	—	—	—	—	6,000	—	Rikets ekonomiska kartverk, <i>reservationsanslag</i> *).....
87,422	—	—	—	—	—	87,422	—	Öfverståthållareembetet
2,651,227	—	—	—	—	—	2,651,227	—	Landsstaterna i länen (deraf 90,000 kronor <i>reservations-</i>
133,700	—	—	—	—	—	133,700	—	Väg- och vattenbyggnadsstaten (deraf tvenne särskilda
								och till vägundersökningar, hvarterda å 30,000 kro-
27,800	—	—	—	—	—	27,800	—	Landtbruksstyrelsen
239,000	—	—	—	—	—	239,000	—	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>
10,847	—	6,635	—	1,664	—	19,146	—	Gästgifvares friheter
250,000	—	—	—	—	—	250,000	—	Bidrag till skjutsentreprenader, <i>förslagsanslag</i>
354	—	25	—	—	—	379	—	Färjor och färjekarlar
S:gr	3,808,850	—	6,660	—	1,664	—	3,817,174	—
T:pt	3,808,850	—	6,660	—	1,664	—	3,817,174	—

* Öfver detta anslag kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande.

Civil-

Litt. A.

riksstatens S j e t t e hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på <i>förslag</i> .				Summa.	
				Fribeter.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
.....		6,500	—	—	—	—	—	6,500	—
.....		36,000	—	—	—	—	—	36,000	—
.....		17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
.....		76,700	—	—	—	—	—	76,700	—
.....		64,600	—	—	—	—	—	64,600	—
.....		33,000	—	—	—	—	—	33,000	—
..... 28,400: —									
..... 1,500: —									
vikariatsersättningar 12,200: —								
..... 15,800: —									
..... 1,000: —									
statistik 1,000: — 31,500: —	59,900	—	—	—	—	—	59,900	—
.....		108,800	—	—	—	—	—	108,800	—
.....		6,000	—	—	—	—	—	6,000	—
.....		87,422	—	—	—	—	—	87,422	—
anslag) 2,651,227	2,651,227	—	—	—	—	—	2,651,227	—
reservationsanslag till expenser för allmänna arbeten nor)	133,700	—	—	—	—	—	133,700	—
.....		27,800	—	—	—	—	—	27,800	—
.....		239,000	—	—	—	—	—	239,000	—
.....		10,847	—	6,635	—	1,664	—	19,146	—
.....		250,000	—	—	—	—	—	250,000	—
.....		354	—	25	—	—	—	379	—
Säger		3,808,850	—	6,660	—	1,664	—	3,817,174	—
Transport		3,808,850	—	6,660	—	1,664	—	3,817,174	—

1892 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.	Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.						Summa.	
	Friheter.		Ersättningar.					
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
T:pt	3,808,850	—	6,660	—	1,664	—	3,817,174	—
	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
	190,400	—	—	—	—	—	190,400	—
	47,500	—	—	—	—	—	47,500	—
	105,000	—	—	—	—	—	105,000	—
	48,500	—	—	—	—	—	48,500	—
	63,500	—	—	—	—	—	63,500	—
	11,500	—	—	—	—	—	11,500	—
	8,700	—	—	—	—	—	8,700	—
	42,000	—	—	—	—	—	42,000	—
S:gr	529,100	—	—	—	—	—	529,100	—
	63,000	—	—	—	—	—	63,000	—
	50,000	—	—	—	—	—	50,000	—
	4,500	—	—	—	—	—	4,500	—
	2,700	—	1,560	—	4,567	—	8,827	—
	108,550	—	1,070	—	—	—	109,620	—
	30,000	—	—	—	—	—	30,000	—
	15,850	—	—	—	—	—	15,850	—
	43,000	—	—	—	—	—	43,000	—
	117,795	—	—	—	—	—	117,795	—
	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
S:gr	447,395	—	2,630	—	4,567	—	454,592	—
S:a	4,785,345	—	9,290	—	6,231	—	4,800,866	—

Jordbruket, handeln

Reservations-

Vägar och kommunikationer.....	12,000
Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmanna- understöd åt landtmannaskolor)	190,400
Landtbruksingenjörer och deras biträden. Nuvarande Ökas för aflöning af ytterligare en landtbruks-	47,500
Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmanna-	105,000
Länsveterinärer	48,500
Befrämjande i allmänhet af slöjderna.....	63,500
Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.....	11,500
Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.....	8,700
Fiskerinäringens understöd	42,000

Diverse

Skiften och afvittringar, <i>reservationsanslag</i>	63,000
Utflyttningshjelp efter skiften, <i>förslagsanslag</i>	50,000
Odlingshjelp för krononybyggare, <i>förslagsanslag</i>	4,500
Jordförluster genom kanal- och väganläggningar, för-	8,827
Hästafvelns förbättrande, <i>reservationsanslag</i> (deraf sär-	109,620
Till förekommande och hämmande af smittosamma	30,000
Karantänsinrättningen på Kånsö, <i>förslagsanslag</i> , högst	15,850
Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	43,000
Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslags-</i> Ökas för jemnande af hufvudtitelns slutsumma med	117,795
Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	12,000

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa.	
				Fribeter.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
	Transport	3,808,850	—	6,660	—	1,664	—	3,817,174	—
och näringarne.									
anslag.									
	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
	näringsar (deraf ett förslagsanslag & 15,000 kronor till	190,400	—	—	—	—	—	190,400	—
	belopp	47,500	—	—	—	—	—	47,500	—
	ingeniör med	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
	näringsar	105,000	—	—	—	—	—	105,000	—
	48,500	—	—	—	—	—	48,500	—
	63,500	—	—	—	—	—	63,500	—
	11,500	—	—	—	—	—	11,500	—
	8,700	—	—	—	—	—	8,700	—
	42,000	—	—	—	—	—	42,000	—
	Säger	531,100	—	—	—	—	—	531,100	—
anslag.									
	63,000	—	—	—	—	—	63,000	—
	50,000	—	—	—	—	—	50,000	—
	4,500	—	—	—	—	—	4,500	—
	slagsanslag	2,700	—	1,560	—	4,567	—	8,827	—
	skildt 50,000 kronor till prisbelöningar för hästar)	108,550	—	1,070	—	—	—	109,620	—
	sjukdomar bland husdjuren, förslagsanslag	30,000	—	—	—	—	—	30,000	—
	15,850	—	—	—	—	—	15,850	—
	43,000	—	—	—	—	—	43,000	—
	anslag. Nuvarande belopp.....	117,795	—	—	—	—	—	117,795	—
	746	—	—	—	—	—	746	—
	118,541	—	—	—	—	—	118,541	—
	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
	Säger	448,141	—	2,630	—	4,567	—	455,338	—
	Summa	4,788,091	—	9,290	—	6,231	—	4,803,612	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Sjette hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Civildepartementet.		
<i>Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:</i>		
För handhafvande af kontroll öfver försäkringsanstalterna.....	4,500	—
<i>Rikets ekonomiska kartverk:*)</i>		
Till de ekonomiskt-geografiska kartarbetena i Norrbottens län och vissa delar af Vesterbottens län	31,000: —	
„ de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket....	45,000: —	76,000
<i>Öfverståhållarembetet:</i>		
Till utgifvande af "Polisunderrättelser"	15,000	—
<i>Landsstaterna i länen:</i>		
Till aflöning m. m. åt särskild polisstyrka på landet	65,000: —	
„ till ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän....	10,000: —	75,000
<i>Väg- och vattenbyggnadsstaten:</i>		
Till undersökningar af mindre hamnar och färleder.....	5,000	—
<i>Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar:</i>		
Till aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landbruksinstitut	29,000: —	
Transport	29,000: —	175,500

*) Öfver dessa anslag kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande.

	Kronor.	ö.
Transport	29,000: —	175,500 —
Till nya byggnader vid Ultuna landbruksinstitut och jord- egendom	19,000: —	
„ byggnadsarbeten och ny värmeledning vid Alnarp m. m.	15,000: —	
För anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landbruksinstitut	10,000: —	73,000 —
<i>Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar:</i>		
Bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landt- bruksmöten	7,500: —	
Till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten för hus- djur, redskap, maskiner m. m.	12,500: —	
Bidrag till underhåll af sju kemiska stationer för jord- brukets och näringarnes behof.....	28,000: —	
Till understöd åt frökontrollanstalter	10,000: —	
„ till utbildande af en elev i boskapsskötsel och mejeri- hushållning	1,000: —	
„ understöd åt svenska mosskulturöreningen	10,000: —	
För de geologiska undersökningarna	91,500: —	160,500 —
<i>Befrämjande i allmänhet af slöjderna:</i>		
Till anställande af en andre instruktör i husslöjd	2,000: —	
Bidrag till upprätthållande af väfskolan i Borås och till aflönande af en andre lärare vid samma skola	4,800: —	
För deltagande i 1893 års internationella utställning i Chi- cago och understöd åt teknici för att besöka nämnda utställning	200,000: —	206,800 —
<i>Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart:</i>		
För beredande åt alster af svensk industri och svenska näringar af afsättning i främmande länder		20,000 —
<i>Befrämjande i allmänhet af bergsbruket:</i>		
Till bergsskolorna i Filipstad och Falun		14,000 —
<i>Fiskerinäringens understöd:</i>		
Till inrättande af en fond för fiskerinäringens befrämjande		50,000 —
Transport		699,800 —

		Kronor.	ö.
	Transport	699,800	—
<i>Fabriksinspektion:</i>			
För anordnande af fabriksinspektion		16,800	—
<i>Diverse anslag:</i>			
Till ersättning för af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	14,788: —		
„ utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik *)	500,000: —	514,788	—
	Summa	1,231,388	—

*) Öfver detta anslag kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande.

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslag u t o m hufvudtitlarne.

	Kronor.	ö.
Till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar *)	1,200,000	—
„ fortsättning af arbetena å stambanan mellan Vännäs (Nyby) och Öfver-Luleå (Boden) *)	4,000,000	—
Summa	5,200,000	—

*) Häröfver kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande.